RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879. Andra Kammaren. N:o 62.

Söndagen den 18 Maj.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 11 i denna månad.

§ 2.

Föredrogs Stats-Utskottets utlåtande N:o 63, angående dels betäckande af Statskontorets skuld till Riksgäldskontoret för lemnad kassaförstärkning, dels väckt motion om förstärkande af statsverkets grundfond.

Utskottet hade hemstält,

att § 43 af Riksgäldskontorets nu gällande reglemente måtte erhålla följande förändrade lydelse:

(Nuvarande lydelse:)

Derest sådant för verkställigheten af Riksgäldskontoret åliggande utbetalningar finnes nödvändigt, ega fullmäktige att anskaffa dertill *erforderliga* medel genom *upplåning* mot Riksgäldskontorets *skuldförbindelser* eller begagnandet af *krediter,* allt på vilkor, som fullmäktige ega bestämma. I afseende på upplåning mot tryckta

(Föreslagen lydelse:)

Derest sådant för verkställigheten af Riksgäldskontoret åliggande utbetalningar finnes nödvändigt, ega fullmäktige att anskaffa dertill erforderliga medel genom upplåning mot Riksgäldskontorets skuldförbindelser eller begagnandet af krediter, på vilkor, som fullmäktige ega bestämma; egande fullmäktige derjemte att, för be-

eller graverade *obligationer* lemnar Riksdagen särskilda föreskrifter.

täckande af Statskontorets skuld till Riksgäldskontoret för lemnad kassaförstärkning, upplåna erforderliga medel mot kontorets obligationer i svenskt mynt, stälda till inlösen antingen efter viss förfallotid eller efter föregången, af Riksgäldskontoret verkstäld uppsägning; varande åt fullmäktige öfverlemnadt att, med hänsigt till de vid upplåningen sig företeende omständigheter och förhållanden, bestämma räntevilkoren samt fastställa betalningsterminerna för dessa obligationer, dock skola obligationerna, vare sig deras inlösen bestämmes att ske efter uppsägning eller å viss förfallotid, infrias inom sex år från deras utgifningsdag.

I afseende på öfrig upplåning mot tryckta eller graverade obligationer lemnar Riksdagen särskilda föreskrifter.

Rörande denna hemställan, mot hvilken dels Grefve *A. Mörner*, dels ock Herr *C. A. Larsson* inom Utskottet reserverat sig, anförde

Herr Olof Jonsson: Då jag nu kommer att i hufvudsak tillstyrka Stats-Utskottets betänkande, så torde detta måhända förefalla något underligt, emedan jag vid behandlingen af betänkandet å afdelningen var af motsatt åsigt och sökte kämpa för den, så godt jag kunde. Jag fann nemligen, att åtgärden alls icke var nödig för detta år, emedan Riksgäldskontoret på grund af 43 § i dess reglemente redan har den rätt sig meddelad, som fordras för att försträcka Statskontoret behöfligt förskott. Men vid närmare eftertanke har jag dock trott mig finna klokheten bjuda att bifalla, hvad Utskottet föreslagit. Det torde vara nästan en gifven sak, att, i händelse Riksgäldskontoret skall taga upp lån mot skuldförbindelser eller på annat sätt, detta lån kommer att falla sig dyrare, än genom utsläppande af obligationer. Vi skulle kanhända komma till det resultat, att Riksgäldskontoret, som först lemnar ut 15 à 20 millioner kronor, eller hvad det nu kan blifva, mot enskilda jernvägars obligationer, sedan i sin ordning finge låna tillbaka af dessa penningar, men mot betydligt högre ränta, än Riksgäldskontoret sjelft fått. Jag har derför, som sagdt, kommit till det resultat, att klokheten bjuder att bifalla förslaget, huru obehagligt det än kan vara. Men jag vet då sannerligen icke, hvarför jag eller de med mig liktänkande skulle sätta oss emot förslaget. Det kan förefalla obehagligt för 1879 års riksdag att först taga upp lån på 23 millioner kronor och sedan ytterligare på 12, 13, kanske 14 millioner kronor, eller hvad det nu kan blifva; men det vågar jag påstå: icke

är det *den* sidans fel, att staten nu behöfver taga upp dessa lån och derför är det icke heller skäl att för folket fördölja sanningen, utan bör man hellre framlägga den i hela dess nakenhet, på det att folket må få kännedom om den verkliga ställningen.

Det finnes äfven andra skäl, som kunna tala för bifall. Enligt de uppgifter, som styrelsen öfver statens jernvägsbyggnader lemnat, anser styrelsen, att till fullbordande af de redan beslutade stambanorna, utom redan nu anvisade medel, skulle behöfvas ytterligare 6 à 7 millioner kronor. Skulle vi nu uppskjuta denna åtgärd och icke sätta Riksgäldskontoret i tillfälle att få in sina fordringar af Statskontoret, så blefve deraf en gifven följd, att Riksgäldskontoret i sådant fall blefve i saknad af de medel, som erfordras för stambanornas fullbordande. Detta måste återigen föranleda, att Riksgäldskontoret blir nödsakadt att taga upp ytterligare ett utländskt lån. Får deremot Riksgäldskontoret rätt att utsläppa obligationer, så följer det af sig sjelft, att Riksgäldskontoret också får ut sitt förskott af Statskontoret och i så fall icke kan behöfva lägga upp ett ytterligare utländskt lån.

De beräkningar, jag kunnat göra, visa, att af de förut upptagna jernvägslånen återstå bortåt 30 millioner kronor. Denna Riksdag har beviljat 23 millioner kronor till belåning mot jernvägsobligationer och 4 millioner kronor till inlösande af Hallsberg—Motala—Mjölby jernväg. Men jag är öfvertygad om, att dessa 23 millioner kronor icke på långt när erfordras för det ändamål, hvartill de äro anvisade. Kanhända kommer man icke att öfverskrida 15 millioner kronor. Den sålunda uppkommande behållningen sammanlagd med återstående 3 millioner kronor bör sålunda sätta Riksgäldskontoret i tillfälle att försträcka de medel, som erfordras för stambanans fullbordande. Skulle man nu uppskjuta den ifrågasatta åtgärden, så kunde det lätt hända, att Riksgäldskontoret icke har dessa medel, utan blir nödsakadt att återigen draga in ett nytt utländskt lån, och det är en sak, som jag på det högsta vill söka förekomma.

Jag nämnde, att jag i hufvudsak kommer att yrka bifall till Utskottets förslag. Jag har således icke i sinnet att yrka på någon förändring i klämmen. Deremot finnas några uttryck i motiveringen, med hvilka jag icke är fullt belåten. Utskottet anser, att genom den föreslagna åtgärden skulle Herr C. A. Larssons motion, som afser en förstärkning af statsverkets grundfond, blifva på sätt och vis bifallen. Men i sista stycket af motiveringen på nionde sidan af betänkandet heter det: »Staten bör nemligen naturligtvis hafva i sin hand att vare sig när som helst efter föregången uppsägning eller inom en viss kortare tid, som Utskottet föreslår till sex år, inlösa de obligationer, Riksgäldskontoret kunde komma att i mån af behof för ifrågavarande ändamål utsläppa, och ingenting lärer vara rigtigare, än att till en dylik inlösen användas uppkommande öfverskott, eller, om dessa ej förslå, en på en passande tidrymd fördelad, för detta ändamål beslutad beskattning». Det skulle blifva ett ganska märkvärdigt bifall till Herr C. A. Larssons motion, om man skulle låta denna punkt i motiveringen qvarstå oförändrad. Hela resultatet i så fall blefve endast det, att, om ett öfverskott i statsverkets inkomster uppkomme, detta skulle användas till betäckande af denna skuld. Men ingalunda skulle grund-

fonden genom öfverskottet komma att ökas. Detta är alldeles klart. Vill man vinna målet att få grundfonden att svälla ut, så att den blir tillräcklig, måste man, om man fattar detta beslut, hafva klart för sig det mål, hvartill man vill komma, och icke anvisa kommande öfverskott till det föreslagna ändamålet. Jag vill derför föreslå den förändring, att de å näst sista raden af sista stycket på sidan 9 i betänkandet förekommande orden »*uppkommande öfverskott, eller, om dessa ej förslå*» måtte uteslutas, hvarigenom stycket skall komma att lyda sålunda: »Staten bör nemligen naturligtvis hafva i sin hand att vare sig när som helst efter föregången uppsägning eller inom en viss kortare tid, som Utskottet föreslår till sex år, inlösa de obligationer, Riksgäldskontoret kunde komma att i mån af behof för i fråga varande ändamål utsläppa, och ingenting lärer vara rigtigare, än att till en dylik inlösen användes en på en passande tidrymd fördelad, för detta ändamål beslutad beskattning».

Derpå skulle komma följande tillägg: »*och att derefter möjligen uppkommande öfverskott afsättas till förökande af statsverkets grundfond*».

Jag anhåller om proposition å den af mig sålunda föreslagna förändring, men yrkar för öfrigt bifall till Utskottets förslag.

Herr Abr. Rundbäck: Jag måste börja med att gifva ett uttryck åt mitt ogillande af det sätt, hvarpå denna fråga blifvit anhängiggjord hos Kamrarne. Först den 16 Maj, eller dagen efter den, då enligt grundlagen Riksdagen borde i regeln vara afslutad, lemnades oss, sedan en del af Riksdagens ledamöter redan rest hem och en annan del är färdig att lemna Riksdagen och sedan vi här suttit i fyra månader, sysselsatta med regleringen af statens affärer, den öfverraskande upplysning, att Statskontorets affärsställning är så bedröflig, att för dess upphjelpande erfordras utomordentliga åtgärder, det vill säga upptagande af ett statslån. Att sålunda i Riksdagens sista timme, i sjelfva skilsmessans ögonblick kasta in en så stor fråga på Riksdagens bord, anser jag vara ett tilltag af den eftertänkligaste art, i fall detta kunnat undvikas. Och nog synes det mig som om det så kunnat ske. Nog borde nemligen vederbörande redan långt förut hafva vetat, huru ställningen skulle gestalta sig, vare sig att Riksdagen i andra lånefrågor beslöte på ena eller andra sättet, och nog kunde redan tidigt på riksdagen hafva meddelats oss en underrättelse härom, så att vi kunnat hafva tillfälle att besluta i denna lånefråga i sammanhang med de andra. När dock så icke skett, kan man icke neka till att det synes vara skäl för den misstanken, som jag har hört af flera personer uttalas, att man afsigtligt förtegat denna sak till dess att de andra lånefrågorna vore afgjorda, så att man icke skulle få veta att staten sjelf hade behof af att låna upp penningar för egen räkning, förrän man fått alla upplåningar för enskilda intressen efter önskan afgjorda. Härmed må dock vara huru som helst. Jag lemnar derhän, om denna misstanke är grundad eller icke, men hvad jag för egen del vill säga, är att, såsom jag förut nämnt, jag finner det ganska otillbörligt att så sent som nu, i den brådska och oro, som alltid råder vid riksdagens slut, och då man icke har fria händer vid frågor-

nas behandling, inkasta på Riksdagens bord detta ärende, och jag ber att till protokollet få anmäla min protest mot ett sådant förfarande.

Hvad sedan sjelfva saken angår, så tjenar det ingenting till att beklaga sig deröfver, att affärsställningen i Statskontoret är sådan som här anmälts, ty inför gifna fakta, der man icke kan på det aflägsnaste sätt misstänka något underslef, måste man med resignation böja sig. Deremot anser jag det vara skäl att undersöka, huruvida bakom dessa tretton millioner gömmer sig någon större eller mindre statsbrist. Visserligen visar sig af betänkandet att så icke skulle vara förhållandet, utan att hela förlägenheten skulle hafva uppkommit deraf, att en del utbetalningar måste göras, innan anvisade tillgångar influtit. Men när man ser att Statskontoret på en kortare tid kommit i denna förlägenhet och behöft använda icke blott sin grundfond, uppgående till omkring fem millioner, utan derjemte äfven kassaförskott från Riksgäldskontoret tidtals öfverstigande sexton millioner, så kan man icke värja sig för den misstanken, att här måtte vara någonting sjukt, att här måtte dölja sig någon verklig statsbrist bakom. Och att så nödvändigt måste vara fallet, tror jag mig kunna bevisa derigenom, att den statsbrist för år 1878, för hvilkens betäckande vi i går anvisade nödiga medel, otvifvelaktigt ingår i denna summa, ty hade icke denna statsbrist varit, så hade väl icke Statskontoret behöft draga två millioner motsvarande medel från Riksgäldskontoret.

Vidare känna vi till att under åtskilliga år en del förslagsanslag blifvit betydligt öfverskridna. Vi hafva sålunda i år sett att detta varit fallet med ett anslag på Fjerde hufvudtiteln. Det är ju också tydligt att, om Riksdagen anvisar mindre tillgångar än som för ett visst behof erfordras, och vederbörande, som hafva rätt att öfverskrida anslagen, vilja begagna sig af denna rätt, så måste en brist uppstå, hvilken icke kan vara annat än en statsbrist. Jag kan icke afgöra huru stor den verkliga statsbristen kan vara, helst det måste anses såsom en stor brist i betänkandet och uti de upplysningar, som der lemnas Kamrarne, att man icke inhemtat alla vederbörandes yttranden i frågan. Sålunda borde väl Statskontoret hafva fått afgifva sitt yttrande och meddela, med hvilka ögon detsamma sett frågan, innan vi varit tvungna att besluta i densamma.

Nog af, bristen, som är i fråga, må vara större eller mindre, vi stå nu vid den betydelsefulla punkt, då det verkligen är fråga om att göra en upplåning för stundens behof, för löpande utgifter, en utväg till deras betäckande, som Herr Finansministern den 25 Februari i år karakteriserade såsom den mest förtviflade, hvari jag ock tror att hvar och en måste instämma.

Hvad sedan beträffar sjelfva åtgärden för att komma ifrån den befarade förlägenheten för Statskontoret, så medgifver jag villigt att åtgärder erfordras, och att sådana nödvändigt förr eller senare måste vidtagas, för att åstadkomma rättelse härutinnan, ty det går icke an att låta det fortgå på detta sätt, att den ena penningeinrättningen, som har att verkställa alla statens liqvider för löpande utgifter, skall nödgas på en annan statens penningeinrättning draga vexlar, uppgående till nära en fjerdedel af ordinarie budgeten för året.

Deremot är jag alldeles icke lika öfvertygad derom att de åtgär-

der, som äro för ändamålet erforderliga, måste vidtagas just nu i detta ögonblick, utan jag tror tvärt om att det skulle vara synnerligen lämpligt och välbetänkt, om man kunde uppskjuta afgörandet af denna fråga till början af nästkommande riksdag.

De skäl, jag har för denna min önskan och för det yrkande jag i samma syfte kommer att göra, äro flera.

Först och främst anser jag, att upptagandet af ett lån för ifrågavarande ändamål, sedan vi under året redan upplagt och beslutat ett lån för annat ändamål än jernvägsbyggnader, skulle vara ganska betänkligt. Ty man må söka förklara saken huru som helst, man skall dock icke hvarken utom eller inom landet kunna undanrödja den misstanken, att lånet upptages för att betäcka löpande statsutgifter, hvilket naturligtvis inom landet kommer att uppväcka stor misstämning och oro samt utom landet att skada vårt anseende och vår kredit.

Om vi derför kunde komma ifrån saken, utan att behöfva upptaga något lån, skulle det för mig vara det käraste. Jag resonnerar nemligen som så, att »kommer tid, kommer råd».

Möjligheter kunna ju gifvas, hvarigenom man under tiden kan finna på några bättre utvägar.

Det kan ju sålunda inträffa först och främst att Statskontoret under årets lopp kan blifva i tillfälle att betala en del af kassaförskottet. Säkert synes man ock kunna antaga, att detsamma med den tilläggsbevillning, vi i går beslutade, äfvensom med den förhöjning i bränvinsskatten, som i år bestämts, bör kunna betala en del af de utaf Riksgäldskontoret förskjutna medlen och sålunda åtminstone i någon mån förbättra ställningen.

Vidare är ju äfven en möjlighet och en förhoppning att konjunkturerna kunna förändras till det bättre, helst om vi i år erhålla en god och riklig skörd. Men äfven om man nu icke vill hängifva sig åt några så osäkra förhoppningar som dessa, föreställer jag mig dock att, om man endast får betänketid, man nog skall kunna fundera ut några utvägar, hvarigenom Statskontoret, om också icke genast, dock så småningom skall kunna amortera den skuld, hvari detsamma till Riksgäldskontoret häftar.

Jag vill till exempel påpeka, att man dertill kan taga och använda halfva bankovinsten, hvilken man allt hittills användt till förstärkande af Riksbankens ställning. Äfven flera andra utvägar torde finnas än denna, hvilken jag endast i förbigående omnämnde, och hvilken jag lemnar derhän, huruvida den är fullt lämplig eller icke; hufvudsaken är emellertid att jag hoppas vi skola kunna fatta ett klokare beslut, om vi få längre tid att öfverlägga, än nu kan vara möjligt.

Jag har äfven ett ytterligare skäl, hvarför jag skulle önska uppskof med frågans afgörande, och det är att, om för detta ändamål ett lån nödvändigt måste upptagas, hvilket ju kan vara möjligt, borde man väl, innan definitivt beslut derom fattas, noga hafva undersökt, huru mycket af den uppgifna bristen är verklig statsbrist, så att man först och främst finge draga denna brist ifrån summan och icke med det upptagna lånet betäcka äfven den bristen.

Jag vill nemligen icke ådraga svenska Riksdagen och svenska folket den skammen, att, sedan vi i så många år njutit af fredens väl-

signelse och icke hemsökts af några farsoter eller andra nationalolyckor, utan tvärt om haft många särdeles gynsamma år, vi i likhet med Egypten, Turkiet och flera andra stater skulle börja låna för löpande behof. För att erhålla en tillförlitlig utredning om, huru mycket som är verklig statsbrist och som först bör räknas ifrån, anser jag således att vi böra hafva längre tid på oss.

Vi hafva ju icke haft betänkandet tryckt mera än en enda dag, och hafva icke heller från Statskontoret erhållit de utredningar, som synas mig vara af behofvet påkallade.

Jag ber dessutom få säga, att ett obetingadt bifall till det förslag, Stats-Utskottet här framstält, icke heller tilltalar mig.

Det står nemligen i klämmen, att man skall öfverlemna till Riksgäldsfullmäktige »att, för betäckande af Statskontorets skuld till Riksgäldskontoret för lemnad kassaförstärkning, upplåna erforderliga medel mot kontorets obligationer i svenskt mynt». Härigenom har man på visst sätt lemnat Riksgäldsfullmäktige rättighet att upptaga lån till obegränsadt belopp.

Det är visserligen sant att ett maximum synes vara gifvet derigenom, att lånet icke får öfverstiga den lemnade kassaförstärkningen, som för närvarande är tretton millioner kronor och som möjligen kan blifva större, men jag föreställer mig att förlägenheten för närvarande icke är så stor, att man behöfver upptaga ett lån till belopp motsvarande hela summan, utan att Statskontoret, såsom jag nyss nämnde, med tilläggsbevillningen och den förhöjda bränvinsskatten redan i år kan komma i tillfälle att liqvidera åtminstone en del af sin skuld. Nu har ju äfven, efter hvad vi sett af revisorernes berättelser, Riksgäldskontoret utestående fordringar, dels hos banker och dels hos enskilde personer. Det är vissserligen möjligt, att man på vissa håll icke gerna vill att dessa fordringar skola sägas upp, utan föredrar att upptaga lån, men för min del anser jag låneutvägen vida sämre än att uppsäga sina fordringar och drifva in dem.

I sammanhang härmed torde äfven vara skäl att yttra några ord om sättet, hvarpå man, enligt Utskottets förslag, skulle hjelpa sig ur den iråkade förlägenheten. I detta hänseende föreslås här inhemsk upplåning. I principen gillar jag fullkomligt, att Riksgäldsfullmäktige få i uppdrag att inom landet upptaga lån till erforderligt belopp, om ett lån för detta ändamål nödvändigt behöfver upptagas, men huruvida de komma att lyckas att inom landet samla upp den behöfliga summan, det lemnar jag derhän. Under nuvarande klena penningeställning behöfver nemligen den allmänna rörelsen alla de medel, som kunna finnas tillgängliga, och mera till. Att man under sådana förhållanden anvisar staten att upptaga lån inom landet, synes mig vara ungefär detsamma, som då man anvisar pigan att »mjölka bocken». Och om nu den anvisade utvägen, såsom sannolikt är, icke lyckas, så hafva vi vid tillgripandet af denna utväg icke vunnit någonting annat, än att vi förhastadt beslutat en åtgärd, som vi efteråt komma att ångra.

Slutligen har jag ytterligare ett skäl, hvarför jag icke vill bifalla Utskottets förslag; och det är att jag icke vill, att man, genom att nu i sista timmen af Riksdagen fatta beslut i en så vigtig fråga, skall gifva helgd åt det förfarande, som under de senare åren alltmer prak-

tiserats, att i slutet af Riksdagen Stats-Utskottet nästan tvingar oss att säga ja och amen till förslag, som vi icke hinna sätta oss in i och som vi derföre hvarken inför landet eller inför våra samveten kunna försvara.

Af dessa skäl är det som jag önskar och yrkar, att frågan måtte uppskjutas. Men då hör jag frågas: riskera vi icke för mycket genom ett uppskof och blottställa vi icke derigenom Riksgäldskontoret allt för mycket? I detta hänseende kanske andra hafva större betänkligheter, men för min del får jag bekänna, att jag icke anser i uppskofvet ligga någon risk eller våda. Vi kunna nemligen tänka oss tre möjligheter. Den första är, att Statskontoret finner sig kunna återbetala större eller mindre del af sin skuld till Riksgälskontoret, hvars ställning då väsentligen förbättras. Den andra möjligheten är, att Statskontorets skuld till Riksgäldskontoret kommer att befinna sig på samma punkt som nu, men äfven om så skulle blifva förhållandet, så skall ju Riksgäldskontoret, enligt de uppgjorda beräkningarne, ändock vid årets slut hafva en kontant behållning i kassan till belopp af 2,834,000 kronor. Sålunda behöfver man icke heller då befara, att Riksgäldskontoret skall finna sig blottställdt, helst Riksdagen sammanträder redan under första månaden af nästkommande år, då den genast kan vidtaga de åtgärder, som kunna erfordras för att komma Riksgäldskontoret till hjelp. Den tredje möjligheten, som är den mest ogynsamma, är den, att Statskontoret behöfver draga ytterligare vexlar på Riksgäldskontoret, så att äfven dess påräknade behållning af nära tre millioner kronor måste tagas i anspråk. Då medger jag att Riksgäldskontoret blir renrakadt och står utan tillgångar. Men i så fall hafva dock Riksgäldsfullmäktige qvar den i 43 § af reglementet dem medgifna rättighet att upptaga lån mot Riksgäldskontorets skuldförbindelser eller begagnandet af krediten; och om då ett lån på kort tid upptages till belopp af två à tre millioner kronor, vare sig detta faller inom landet eller utom, så synes mig detta innebära vida mindre risk, än om vi nu fatta ett beslut, som vid närmare påseende måhända finnes vara mindre välbetänkt. Och icke behöfver man befara, att icke Riksgäldskontoret på detta sätt skall kunna skaffa sig penningar, ty af alla svenska låntagare bör väl ingen hafva så god kredit som Riksgäldskontoret. Emellertid befarar jag, att i trots af att man kan finna ganska goda de skäl, jag nu anfört för mitt yrkande, man ändock skall hysa betänkligheter vid att biträda detsamma, af den orsak, att, då Första Kammaren sannolikt bifaller Utskottets hemställan, vi i denna Kammare genom att fatta ett annat beslut skulle nödvändiggöra en gemensam votering. Och visst medgifver jag, att, om man räknat på att så fort som möjligt få resa hem, det icke skall vara så angenämt att nödgas qvarstanna ytterligare en dag för att vara med om nämnda votering; men om man icke har något annat skäl och det eljest skulle anses lämpligt att uppskjuta frågans afgörande, hoppas jag dock att patriotismen skall lyckas öfvervinna hänsynen till den enskilda beqvämligheten.

Jag yrkar, som sagdt, att Utskottets hemställan *för närvarande* måtte afslås.

Herr *Gustaf Ericsson* instämde med Herr Abr. Rundbäck.

Herr J. Anderson i Tenhult: Under den tid, som Riksdagen behandlade de stora frågorna, nemligen om beviljande af 5 millioner kronor till Riksbankens förstärkning, 3 millioner kronor till upphjelpande af sågverksegarnes ställning, 4 millioner kronor till inköpande af Motala—Mjölby-banan och 23 millioner till bildande af en jernvägshypoteksfond, så sade man här allmänt, att penningar funnos, och att man icke behöfde låna sådana. Sedan de gemensamma voteringarne om dessa frågor försiggått och summorna blifvit beviljade, då först kom sanningen fram, då först fick man veta, att brist förefans. Hade denna brist förut varit bekant, då kan det vara fråga om resultatet af de gemensamma voteringarne blifvit sådant, som det blef. Det synes mig, som om det varit en ganska fint uppgjord plan att på detta sätt hemlighålla denna brist, till dess man fått de stora summorna beviljade.

Jag hade för min del gjort åtskilliga beräkningar och dervid kommit till det resultat, att, om dessa 23 millioner kronor till bildande af en jernvägshypoteksfond beviljades, det skulle uppstå en brist på 7 à 8 millioner kronor. Detta gjorde att, då denna fråga var föremål för behandling inom Kammaren, jag föreslog, att summan skulle nedsättas från 23 millioner till 15 millioner kronor, och hade omröstningen kommit att ega rum mellan dessa begge belopp, är det icke omöjligt att den hade fått en annan utgång. Nu har, såsom vi finna, sanningen kommit i dagen, och vi blifvit upplysta om, att en brist förefinnes på, såsom det uppgifvits, mellan 13 och 14 millioner kronor. Då Riksdagen väljer fullmäktige i Riksgäldskontoret, måste man väl anse, att dessa äro Riksdagens tjenstemän, och då nu Riksdagen anbefalt Riksgäldskontoret att verkställa utbetalningar till ett sammanlagdt belopp af omkring 30 millioner kronor, men medel dertill saknas, så är det väl helt naturligt, att Riksdagen måste fylla denna brist, om eljest fullmäktige i Riksgäldskontoret skola kunna fullgöra de föreskrifter, som Riksdagen lemnat dem. Det återstår då således att bestämma sättet, huru denna brist skall fyllas. För min del skulle jag icke hafva något emot, att detta skedde genom allmän bevillning, fördelad på åtskilliga, såsom 3, 4 eller möjligen 5 år. Ty genom en sådan åtgärd komme, efter min uppfattning, de herrar och män, som icke blott vid denna riksdag, utan äfven vid föregående riksdagar röstat för stora utbetalningar ur statens kassa, att något litet få vidkännas följderna deraf. Jag vill dock icke nu göra något bestämdt yrkande, men förbehåller mig att under debattens fortgång få närmare bestämma, hvad jag nu endast i korthet antydt.

Herr Rubenson: Hvar och en af oss, mine herrar, som deltagit uti 1874 års riksdag och i riksdagarne under sistförflutna treårsperiod, har, efter min uppfattning, sin andel i det förhållande, att Statskontoret i första och Riksgäldskontoret i andra hand för närvarande befinna sig i förlägenhet om penningar. Såsom herrarne torde erinra sig, gick man nemligen vid 1876 års riksdag, då riksstaten för det nästföljande året uppgjordes, in på en ny väg, i det att man

dervid tog i beräkning för riksstaten den behållning, som fans hos Statskontoret. I principen godkände äfven jag, för min del, detta sätt att behandla staten, men det visar sig nu, att man gick för häftigt till väga vid den eljest rigtiga principens tillämpande. Man tänkte nemligen icke på, att man genom att på detta sätt länsa Statskontoret satte det ur stånd att i rätt tid fullgöra sina utbetalningar, då det förhållande egde rum, att de inkomster, hvarmed utgifterna skulle betäckas, till stor del icke inflöto under det år, då utgifterna skulle bestridas, utan först under ett följande år. I min tanke hade det varit rigtigast och försigtigast att först göra undan denna affär, vare sig på det sätt, att man medelst begagnande af den i Statskontoret befintliga behållning förmedlade öfvergången till det normala förhållande, att de för ett år påräknade inkomster verkligen inflöte under detta år, så att utgifterna icke skulle behöfva betäckas med inkomster, som först under ett följande år komme att inflyta, eller ock genom att förstärka Statskontorets grundfond. Beklagligen har emellertid intet af detta skett, och det är häruti, som, i stort taget, man har att söka anledningen till den yppade penningeförlägenheten.

Vidare bär, såsom jag sade, äfven 1874 års riksdag till en del skulden för detta missförhållande. Såsom herrarne se af det föregående betänkandet, väckte Kongl. Maj:t då förslag om att i afseende å den allmänna bevillningen vidtaga en ändring, hvarigenom denna inkomst skulle afses för det års utgift, under hvilket den inflöt, och nyss åberopade förhållande med ifrågavarande inkomsttitel skulle för framtiden undanrödjas. Men ingen af Kamrarne var med derom. Kongl. Maj:ts proposition i ämnet behandlades, likasom detta vigtiga ärende, i riksdagens sista timme; Stats-Utskottets memorial var dateradt den 17 Maj och ärendet förekom till behandling den 19 Maj i Kamrarne, hvilka begge utan diskussion biföllo Utskottets hemställan, deri afslag å den Kongl. propositionen tillstyrktes. Jag medgifver gerna, att i denna proposition fans åtskilliga detaljer, som icke voro tillfredsställande, men jag tror, å andra sidan, att det hade varit lätt för Utskottet att undanrödja dessa stötestenar och tillstyrka Kongl. Ma:jts proposition, om än i något förändradt skick.

Nu har emellertid frågan om medels anskaffande kommit på den punkt, att med dess lösning icke längre kan uppskjutas; ty jag anser att på de af Herr Abraham Rundbäck uttalade förhoppningar icke något kan byggas, utan att vi få taga saken, sådan den är. Det kan inträffa, att en brist uppstår i Riksgäldskontoret redan under detta år och kanske till så stort belopp, att Riksgäldskontoret icke kan med de vanliga upplåningssätten fylla densamma. Om jag derför nu måste bifalla Utskottets förslag, hindrar sådant likväl icke att på samma gång uttala den önskan, att vederbörande, det vare nu Kongl. Maj:t eller Stats-Utskottet eller Riksgäldskontoret, måtte så fort som möjligt gå i författning om uppgörande af en plan till afhjelpande af det abnorma förhållandet, att statens inkomster icke inflyta på den tid de behöfvas.

Då jag sålunda i sjelfva hufvudsaken instämmer i Utskottets förslag, kan jag dock icke vara med om de ordalag, i hvilka det är affattadt. Utskottet föreslår nemligen, att Fullmäktige skulle få rätt

att *för betäckande af Statskontorets skuld till Riksgäldskontoret* för lemnad kassaförstärkning upplåna erforderliga medel mot kontorets obligationer i svenskt mynt etc. Hvad vill nu detta säga? Hade det varit Statskontoret, som skulle upptaga lånet, vore det alldeles i sin ordning, att lånet hettes vara upptaget, på det Statskontoret skulle kunna betala sin skuld till Riksgäldskontoret. Men nu är så icke förhållandet. Här är det Riksgäldskontoret, som skall låna. Det är således fordringsegaren som skall låna, på det gäldenären må kunna betala sin skuld till honom. Jag kan icke inse rigtigheten i en sådan tankegång. Meningen måste väl vara den, att Riksgäldskontoret skall låna, på det Riksgäldskontoret må kunna fortfarande försträcka Statskontoret, och icke att Riksgäldskontoret skall skänka efter sin fordran hos Statskontoret. Endast under förutsättning af en efterskänkning är det möjligt, att Riksgäldskontoret skall kunna upptaga lånet med den effekt, att det får sin fordran hos Statskontoret betald. Om Riksgäldskontoret lånar upp medel och öfverlemnar dem till Statskontoret, blir detta visserligen i stånd att betala Riksgäldskontoret sin gamla skuld, men om man icke vill skänka Statskontoret de senast lemnade medlen, blir det i och med detsamma som det betalar sin gamla skuld till Riksgäldskontoret skyldigt detta senare ett lika stort belopp på nytt. Det är med anledning af hvad jag nu yttrat som jag skulle vilja föreslå en redaktionsförändring i Utskottets förslag, bestående deri, att i stället för orden: »*för betäckande af Statskontorets skuld till Riksgäldskontoret för lemnad kassaförstärkning*» insättas orden: »*för fyllande af Statskontorets behof af kassaförstärkningar*». Detta är i det närmaste samma ordalag, som återfinnas i 13 § af Riksgäldskontorets nu gällande reglemente och den föreslagna 17 § i samma reglemente, der det heter, att, i händelse under löpande året skulle visa sig, att Statskontorets inkomster äro otillräckliga för bestridande af dess utgifter, det åligger Riksgäldskontoret att för dess fyllande tillhandahålla Statskontoret det belopp, Kongl. Maj:t för sådant ändamål finner för godt bestämma. Mitt yrkande skulle således blifva, att den ifrågavarande delen af paragrafen finge följande lydelse: »*egande Fullmäktige derjemte att för fyllande af Statskontorets behof af kassaförstärkning upplåna erforderliga medel*» etc. lika med Utskottets förslag.

Jag föreställer mig, att Kammaren kan vara tveksam att nu besluta annorlunda än Utskottet föreslagit, då möjligen detta förslag blir i Första Kammaren oförändradt antaget. Med anledning häraf ber jag att få upplysa, att ett med mitt lika lydande ändringsförslag kommer att väckas äfven inom Första Kammaren och blifva föremål för dess behandling. Den Kammare, som först fattar beslut i frågan, har, såsom jag förmodar, goda utsigter att få Medkammaren med sig. Och då genom mitt förslag den oegentlighet, jag påpekat, komme att försvinna, anhåller jag, Herr Talman, om bifall till detsamma.

Herr Ivar Månsson: Jag skall anhålla att få till alla delar instämma med den ärade talaren på wexiöbänken. Jag hade begärt ordet, innan han yttrade sig; och om så icke skett, skulle jag kunnat hafva

nöjt mig med att instämma med honom, emedan han uttalade åsigter, som helt och hållet äro mina egna.

Jag är emellertid öfvertygad, att här icke kommer att fattas annat beslut än bifall till Utskottets förslag; ty om man tänker på de svindlande beslut, som förut under Riksdagen i liknande frågor blifvit fattade, lärer annat nu icke vara att vänta. Ett ytterligare stöd för denna min öfvertygelse hemtar jag af det yttrande, som den förste talaren under denna debatt afgaf. Han sade, att han förut haft en annan åsigt i saken, men sedermera frångått densamma och nu gillade Utskottets förslag. Man kan antaga, att mången i Kammaren tänker lika med honom. Han sade vidare, att det kunde vara lika så godt att nu genast vidtaga denna föreslagna åtgärd, på det man redan nu må visa landet hurudan ställningen är. Detta kan nog vara godt och väl. Men jag frågar, om man kommer bättre till insigt härom genom detta föreliggande betänkande, eller om man icke kunde lika väl förut lära känna ställningen inom landet. Kunde man icke med skäl hafva väntat, att ett så vigtigt ärende som detta framlagts för Riksdagen något förr än nu skett? Kunde man icke äfven med skäl hafva väntat, att regeringen eller Statskontoret långt förut gjort framställning i detta hänseende? Det hade åtminstone, enligt min tanke, varit rigtigare, att Riksdagen först befattat sig med sina egna affärer, innan den sörjt för sågverksegarnes och de enskilda bankernas. Emellertid tyckte den förste ärade talaren, att Utskottets förslag var så utmärkt; och han sade, att vi kunde få genom detsamma reda på vår verkliga ställning; men det är just det vi icke få. Hade i betänkandet uttryckligen förklarats: så stor är vår statsbrist och så mycket behöfva vi låna för att betäcka densamma, så tror jag icke, att man skyggat tillbaka för att låna upp penningar på de billigaste vilkor. När det förra lånet var på tal, sade man att det icke dugde att låna inom landet, ty det skulle blifva för dyrt. Nu deremot är man villig att låna inom landet. Och hvarför? Jo, derför att man icke vill visa, hurudan ställningen verkligen är; man vill icke visa, att man behöfver låna för de löpande utgifterna. Genom att bifalla Utskottets förslag, skulle vi få ett nytt stadgande i reglementet för Riksgäldskontoret; och hur snart vi få bort ett sådant stadgande, torde väl framtiden komma att utvisa. Hade det varit fråga om att taga upp ett lån för att fylla statsbristen — ja, då skulle jag hafva varit med om en sådan åtgärd. Men att göra ett nytt stadgande i reglementet, för att på så sätt lemna Riksgäldskontoret fria händer, vill jag icke vara med om, ty jag vet, huru svårt det är att få bort dylika stadganden.

Emellertid anser jag för min del, att det icke är så angeläget att vidtaga denna åtgärd, ty om vi se på den berättelse och den tablå, som åtfölja inkomstbetänkandet, så finna vi, att Riksgäldskontoret har rikliga tillgångar. Det finnes för närvarande en behållning af 15,800,000 kronor. Om vi derifrån draga de 13,000,000 kronor, som Statskontoret fått, så återstår likväl en behållning af 2,800,000 kronor. Dessutom kan man väl hafva skäl för det antagande, att några större inkomster skola inflyta till statsverket under den återstående delen af året, då all trafik är öppnad; åtminstone tror jag att så skall blifva fallet.

Jag kan således icke gilla den föreslagna åtgärden, utan anser,

att Riksgäldskontoret med de rättigheter, som i den 43 §, sådan den nu är, lemnas dess fullmäktige, kan reda sig till årets slut eller till nästa Riksdag. Jag anser också, att Riksdagen bör taga befattning med sådana saker vid dess början och icke såsom nu i sista ögonblicket. Det torde för en annan gång lända till varning, om Riksdagen nu icke släpper efter, utan gör sådana besparingar, som äro nödvändiga.

Jag anhåller att få instämma med talaren på wexiöbänken och yrkar afslag på det föreliggande betänkandet.

Herr Hammarskjöld: Den ursprungliga orsaken till det beklagliga ämne, som nu utgör föremål för Kammarens behandling, har redan af en talare på stockholmsbänken redigt och klart framstälts. Det förefaller mig likväl som om man dertill skulle kunna lägga ännu en och annan omständighet, som har sin del i, att ärendet kommit i den ställning det nu har, och kanske äfven orsakat, att det så sent blifvit föremål för Riksdagens pröfning.

Såsom det föreliggande betänkandet upplyser, har Riksgäldskontoret vid ett par tillfällen till regeringen anmält förhållandet med de stora förskott, som Statskontoret lyftat från Riksgäldskontoret; detta i enlighet med de bestämmelser, som hafva funnits och väl fortfarande måste finnas i Riksgäldskontorets reglemente. Regeringen har emellertid vid framläggandet af statsverkspropositionen för detta år icke ansett någon åtgärd i ämnet vara erforderlig, antagligen af det skäl, att, om Riksdagen med den snabbhet, som hade varit önskvärd, beslutat de af regeringen föreslagna tullförhöjningarne och förhöjningarne i bränvinsskatten, derigenom skulle redan under detta år hafva uppkommit en förökning af statsinkomsterna, så att Riksgäldskontorets förskott till Statskontoret icke varit större, än att Riksgäldskontoret kunnat bära dem till nästa Riksdag. Jag förmodar, att detta varit anledningen till regeringens eljest i mina ögon oförklarliga underlåtenhet att i ämnet göra någon framställning. Emellertid har det ärade Bevillnings-Utskottet af skäl, som förmodligen varit goda, fast jag icke rigtigt kan inse dem, ansett sig kunna fördröja beslutet om skatteförhöjningarne till Riksdagens slut, hvarigenom det af oss alla kända förhållandet inträffat, att åtskilliga herrar bränvinsbrännare och importörer haft en ganska betydlig vinst, hvarför de borde göra Utskottet en ödmjuk tacksägelse, då deremot statsverket efter all anledning får en betydligt mindre inkomst af de beslutade skatteförhöjningarne än beräknadt var. Oaktadt den förändrade ställning, som härigenom uppkommit, jemförd med hvad den Kongl. propositionen gaf anledning att antaga, har, med hänsyn till de stora förskott, som Riksgäldskontoret måst lemna Statskontoret, ingen åtgärd från någon vederbörandes sida blifvit vidtagen förr än nu i Riksdagens sista timme. Vederbörande — och hvilka de äro, det lemnar jag åt hvar och en af herrarne att sjelf begrunda — synas hafva följt den grundsats, som representanten från Wexiö tycktes önska, att Kammaren skulle följa, eller: »kommer dag, kommer råd». Just den regeln hafva, som sagdt, vederbörande rättat sig efter; och just den vill man också att Kammaren skall ställa sig till efterrättelse. Jag tror emellertid, att, om vi äro

missnöjda med »vederbörandes» benägenhet att rätta sig efter nämnda grundsats, vi icke sjelfva böra göra oss skyldige till samma fel, utan taga saken i öfvervägande, sedan ställningen blifvit för oss framlagd.

Hvad sjelfva saken beträffar, så är jag alldeles ense med dem som anse, att det icke är lämpligt att taga upp lån på längre tid för afhjelpande af de tillfälliga svårigheter, hvarunder vi nu laborera; och jag hyser denna mening utan hänsyn till det tal, representanten från Wexiö nyss höll om den stora statsbrist, som skulle dölja sig under ifrågavarande förskott. Ty denna statsbrist lärer väl förnämligast bestå i dessa två millioner, för hvilkas betäckande vi åtagit oss extra bevillning och vidare i det möjliga öfverskridandet af förslagsanslag, som kan komma i fråga. Men så vidt jag känner till, tages sådant alltid i beräkning vid uppgörandet af nästa års stat, så att den statsbrist, som härigenom kommer att uppstå, lärer blifva betäckt genom hvarje års statsreglering, och icke genom särskilda lån. Men i allt fall kan jag icke neka till, att vi, såsom talaren på stockholmsbänken framhållit, försvagat Statskontorets ställning genom att använda förutvarande öfverskott å statsinkomsterna och att vi nu behöfva på något sätt afhjelpa den svåra ställning, hvari våra penningeförvaltande verk kommit. Vid sådant förhållande återstår oss icke annat än att bifalla Utskottets förslag. Här är det fråga om något, som icke kan sägas afse ett produktivt ändamål, till hvilket man således icke bör skaffa medel genom upptagande af lån på längre tid. Men, mine herrar, hvad är nu föreslaget? Jo, det är icke stor skilnad mellan det och hvad som förut beslutits. Redan nu har Statskontoret rätt att begära förskott från Riksgäldskontoret, sedan Kongl. Maj:t pröfvat behofvet; redan nu är Riksgäldskontoret pligtigt att lemna sådant förskott; och redan nu är Riksgäldskontoret berättigadt att, om det icke kan på annat sätt reda sig, upptaga tillfälliga lån. Nå, hvad är nu skilnaden? Jo den, att man vill berättiga Riksgäldskontoret att, i stället för tillfälliga lån på vanliga reverser, taga upp dylika på obligationer på ena eller andra sättet och med vilkor att obligationerna äro inom sex år inlösta. Skilnaden mellan detta och hvad Riksgäldskontoret redan har rätt till, är, efter min uppfattning, icke synnerligen väsentlig. Den förste talaren i afton har redan påpekat den fördel, det föreslagna sättet har framför det nu rådande, den nemligen att det är antagligt, att lån på obligationer kunna erhållas på billigare vilkor, än lån på reverser. Är detta antagande rigtigt — och det är också min öfvertygelse att så är förhållandet — så synes det mig vara särdeles fördelaktigt att berättiga Riksgäldskontoret, hvilket i alla fall redan har rätt att upptaga mera tillfälliga lån, att verkställa dessa upplåningar på vilkor, som falla sig billigare, i stället för att låna på förutvarande vilkor, som sannolikt skulle falla sig mycket dyrare. Att sedermera dessa lån snarast möjligt böra infrias, deri instämmer jag, som sagdt, med Utskottet.

Ehuru jag således till fullo beklagar, att ärendet så sent inkommit, att det icke kunnat blifva föremål för närmare granskning, så kan jag dock icke finna annat än att det vore klokt att tillvägagå på det sätt Utskottet här föreslagit. En talare har här yttrat, att Riksgäldskontoret kunde reda sig utan att ifrågavarande lån behöfver upptagas.

Men då den framlagda utredningen visar, att det är ganska problematiskt, huruvida Riksgäldskontoret kan reda sig till årets slut — hvilket naturligtvis är beroende på den omständigheten, huruvida Statskontoret skulle behöfva flere förskotter — och det efter all anledning icke kan reda sig längre än till Februari månad nästkommande år, då nästa Riksdag ännu icke hunnit med att i ärendet arrangera, så vill jag, med kännedom om den långsamhet, som vanligen vid Riksdagens begynnelse gör sig gällande, för min del icke vara med om ett system, som vill »låta allt gå på sin hals».

Af dessa skäl instämmer jag i det slut, hvari Utskottet stannat; dock skulle jag gerna vara med om den af Herr Rubenson föreslagna redaktionsförändringen, om denna icke skulle föranleda till en gemensam votering, hvilket jag i Riksdagens sista timme gerna vill undvika.

Chefen för Kongl. Finansdepartementet, Herr Statsrådet Forssell: De fleste talare, som nu uppträdt inom Kammaren, hafva, i likhet med förut flere stämmor inom pressen, gifvit anledning till den förmodan, att här skulle föreligga någon öfverraskande nyhet om en i Riksdagens sista timme uppdagad statsbrist. Jag har all anledning att från denna plats på det bestämdaste protestera mot ett sådant påstående. Här föreligger ingen öfverraskning, ingen nyhet, och, efter min uppfattning, ingen statsbrist i den mening som, enligt allmänt språkbruk, tillhör detta ord. Statskontorets behof af kassaförstärkning från Riksgäldskontoret har fortvarat under mer än ett år. Det har varit för allmänheten kungjordt uti allmänna tidningarne för hvarje gång Kongl. Maj:t har med den rätt, som varit honom af Riksdagen sedan flere år tillbaka gifven, tillåtit Statskontoret att sådan kassaförstärkning från Riksgäldskontoret reqvirera. Förhållandet har äfven varit för Riksdagen tillkännagifvet först och främst genom statsrådsprotokollet till 1878 års Kongl. proposition om statsverkets tillstånd och behof, sedermera genom statsrådsprotokollet till detta års statsreglerings-proposition. Hvar och en af Riksdagens ledamöter, som haft ögon att se med, har således redan den 15 Januari 1878 och den 15 Januari 1879 kunnat taga lika fullständig kännedom om dessa förhållanden som af Stats-Utskottets föreliggande betänkande, afgifvet den 16 Maj 1879, enär detta icke innehåller stort annat eller mera än ett aftryck af Chefens för Finansdepartementet nämnda begge yttranden till statsrådsprotokollet. Jag tror mig härmed, mine herrar, hafva ådagalagt, att här icke är fråga om någon nyhet eller om någon öfverraskning allra minst från regeringens sida.

Hvad åter den förmenta statsbristen beträffar, så är det sant, att den brist af omkring två millioner kronor — siffran kan jag icke bestämdt angifva — som jag ansett mig kunna antaga förefinnas i 1878 års stat, bidragit till uppkomsten af Statskontorets behof af kassaförstärkning från Riksgäldskontoret. Men, så vida man får antaga, att de bevillningar, som denna Riksdag åtagit sig, icke blott för reglerande af 1880 års stat utan äfven för betäckandet af 1878 års nämnda brist, verkligen förslå till dessa ändamål, så måste man ju säga, att Riksdagen sörjt för statsbristens betäckande. Det är visserligen sant, att den allmänna bevillning, som för sistnämnda ändamål af Riksdagen

blifvit gifven, icke inflyter förr än under loppet af år 1880; men såsom statsbudgetspost är den dock gifven, och nu återstår icke annat än att tillse, på hvad sätt den såsom kassapost skall tills vidare ersättas. Det är naturligtvis lätt nog att i ett fall sådant som det nu föreliggande förvexla kassa och status, och jag kan derför icke förvåna mig öfver, att mången vid talet om 13 millioner kronors kassabehof blifvit intagen af en viss oro för vår finansiella ställning — endast deröfver att denna oro i dag kommit till så häftigt utbrott. Jag föreställer mig dock, att, om man tänker sig dessa förhållanden såsom en enskild mans, det är lättare att förstå deras verkliga betydelse. Om t. ex. en enskild person haft 8,000 kronor i löne- och ränteinkomst under året 1878, och under samma år verkligen förbrukat en lika stor summa, så säger han i sitt bokslut, att inkomster och utgifter gått ihop, och han har rätt deri, äfven om 1,500 kronor af hans inkomster icke inflyta förr än i Mars år 1879, då till exempel ett bolag, hvaruti han är delegare, utdelar sin vinst för det föregående året. Men om så är förhållandet, måste denne man, så vida han icke egt någon förmögenhet, på något sätt hafva skaffat sig betäckning under 1878 för hvad han till fyllandet af de löpande utgifterna, à 8,000 kronor, saknat derigenom att af hans inkomster under året 1878 icke influtit mer än 6,500 kronor. Om han då icke velat besvära sina vänner med lån på 50 kronor i sänder, icke heller velat lefva på räkningar, utan önskat hafva en ständigt disponibel kassa för att kunna möta sina utgifter, så är det gifvet, att han under årets lopp skaffat sig ett kreditiv på 1,500 kronor, eller kanske något mera, för att i hvarje fall vara säker. Enahanda är förhållandet med svenska statens nuvarande ställning. Den har för närvarande inga egna tillgångar för upprätthållandet af ett tillräckligt kassaförlag under hela året, och den har till följd af inkomsternas försenande ett särdeles stort behof af sådant förlag. Detta är ett beklagligt förhållande, men det är icke *detsamma* som statsbrist. Jag har i mitt yttrande till statsrådsprotokollet så vidlyftigt redogjort åtminstone för de vigtigaste orsaker, som i närvarande stund vållat denna ställning, att jag endast behöfver dertill hänvisa. Jag tillåter mig nu blott anmärka, att, *så vida* under år 1879 ingen *ny*, verklig statsbrist inträffar, om 1879 års statsinkomster verkligen uppgå till de belopp, som äro beräknade och behöfliga för att fylla de beräknade utgifterna inklusive förslagsanslagen, då finnes ingen sannolikhet för att det nuvarande kassaförstärkningsbehofvet skall varda ökadt. Om åter en minskning i inkomsterna inträffar, och derom kan nu ingen säga något med visshet, då vi icke känna hvilka konjunkturer eller förhållanden med skörden komma att under året uppstå, om, säger jag, inkomsterna minskas, då framträder ett nytt behof af kassaförstärkning till följd af den sålunda uppkomna statsbristen, hvilket behof det naturligtvis tillkommer nästkommande riksdag att fylla. Man må nu gerna förebrå regeringen, för det den icke velat till denna Riksdag göra framställning om ytterligare ökning af skatterna till fyllande af detta kassabehof; en sådan förebråelse torde regeringen lätt nog kunna bära. Att begära nya skatter för att på en gång fylla ett kassaförlagsbehof af mellan 13 och 16 millioner kronor hade, efter mitt förmenande, icke varit rätt, och jag antager, att Riksdagen icke

skulle hafva bifallit en sådan framställning. Missförhållandet har successivt utvecklat sig under en period af tio år: det är nästan otänkbart att på ett år återställa jemnvigten. Jag vidhåller att denna olägenhet är af öfvergående art och tror, att, om blott den nu gifna skatteförhöjningen får någon tid att verka, skall missförhållandet inom några år utjemna sig, så vida blott den öfvertygelsen får inom Riksdagen göra sig gällande, att statsverket för att vara tryggt bör sjelft ega ett tillräckligt kassaförlag. Jag vågar antaga, att insigten härom skall redan nu vara vunnen, att önskan om en förbättring af statsverkets ställning skall fortlefva hos alla dem, som nu äro med om behandlingen af denna lånefråga, och att regeringen, stödd på en sådan Riksdagens åstundan, hädanefter skall utan svårighet vinna bifall för hvarje framställning om ändamålsenlig och verklig förstärkning af statsverkets grundfond.

Jag tillåter mig emellertid fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att för närvarande utgör den kassaförstärkning, som Riksgäldskontoret lemnat till Statskontoret, icke tretton utan tolf millioner kronor. Vidare vill jag upplysa derom, att dessa tolf millioner icke äro, såsom kanhända mången föreställt sig, redan utbetalda för statsverkets utgifter. De motsvaras så när som på en million trehundratusen kronor, det vill säga till belopp af 10,700,000 kronor, af de kassor, som finnas dels i landtränterierna, dels uti Statskontorets och andra förvaltande verks behållning i Riksbanken. Man kan göra anmärkning mot att dessa kassor äro så betydande, att de uppgå till sammanlagdt 10,700,000 kronor, och den anmärkningen har också blifvit framstäld vid hvarje tillfälle, då omständigheter af samma art som de nu ifrågavarande förekommit. Den framstäldes år 1859 likasom äfven år 1869, då Statskontoret var i alldeles samma belägenhet som nu. År 1859 föranledde anmärkningen nedsättande af en komité, hvars arbete skulle afse reducerande af de många kassorna och deras förvandling till en, för att dymedelst nedbringa statens kassabehof. Då voro dessa behof både absolut och relativt större än nu. I allmänhet funnos då i åtskilliga kassor inneliggande i statsmedel omkring 14 millioner kronor, under det att statsverkets rörelse var icke obetydligt mindre än nu. Emellertid kom man till den slutsatsen, att en sammanslagning af dessa kassor väl kunde försiggå, men dock skulle i betydlig mån inverka på den allmänhets beqvämlighet, som af de särskilda kassorna hade att få utbetalningar. Mot dessa betänkligheter strandade försöket att sammansmälta dessa kassor. Jag vill icke nu uttala något omdöme deröfver, huruvida möjligen under trycket af nu förefintliga behof en åtminstone provisorisk minskning af de olika kassorna kunde ifrågakomma; men om sådant är behöfligt och kan ske utan stora svårigheter för allmänheten, lärer regeringen icke underlåta att genom åtgärder i denna syftning söka att minska nu ifrågavarande lånebehof.

Jag har vidare att fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att det föreliggande förslaget icke annat än till mycket ringa del är en nyhet. Statskontorets rätt att få kassaförstärkning af Riksgäldskontoret är ingen nyhet; Riksgäldskontorets rätt att för detta ändamål upplåna penningar är ingen nyhet. Det är nu icke fråga om att medgifva hvarken det ena eller det andra. Det är endast fråga om att

tillåta Riksgäldskontoret att på ett särskildt sätt utöfva en rätt som det redan eger, om att tillåta Fullmäktige att låna mot obligationer på uppsägning i stället för mot skrifna skuldförbindelser eller mot obligationer på 40 år. Det finnes, som Kammarens ledamöter väl samtlige veta, ehuru några synas hafva förbisett det, redan nu rättighet för Riksgäldskontoret att vid förefallande behof upplåna medel mot skuldförbindelser eller begagnande af kreditiv, en rättighet, som endast och allenast är inskränkt genom den derefter följande bestämmelsen, att tryckta och graverade obligationer får Riksgäldskontoret icke utgifva, utan särskildt bemyndigande af Riksdagen. Jag förmodar, att de talare, hvilka yrkat afslag å nu föreliggande punkt, icke åsyftat att borttaga den förut för Fullmäktige förefintliga rätten att skaffa medel, om medel behöfvas, genom tillfällig upplåning, utan endast att borttaga det nya stadgande, man här velat tillägga. Jag förmodar detta derför, att det vore betänkligt nog, att borttaga denna bestämmelse just i det ögonblick, då det behof inträffar, för hvars fyllande den egentligen tillkommit. Får jag således förutsätta, att här icke är fråga om annat än att möjligen förkasta nu ifrågavarande tillägg, tillåter jag mig fästa uppmärksamheten derå, att Fullmäktiges framställning till Stats-Utskottet icke afser något annat än att genom en ändamålsenligare form för upplåningen minska kostnaden för densamma.

Jag begagnar tillfället att besvara några ord af talaren på upsalabänken. Han tänkte sig, att, då regeringen icke till Riksdagen gjort någon framställning med anledning af Fullmäktiges yttrande, den underlåtit detta, emedan den föreställt sig, att kassaförstärkningsbehofvet skulle genast afhjelpas genom bevillningen till statsbristens fyllande för år 1878. Den föreställningen kunde regeringen svårligen hafva haft, ty ett kassaförstärkningsbehof på tretton millioner kronor skulle väl ej kunna på ett år fyllas genom en bevillning, uppgående till två millioner. Att regeringen ej gjort någon framställning till Riksdagen med anledning af fullmäktiges yttrande i December 1878 hade endast och allenast sin grund deri, att jag icke ville tillstyrka Kongl. Maj:t att ingå i pröfning af ärenden, hvilkas afgörande enligt grundlagen helt och hållet ligger på Riksdagen. Det hade varit min sak att tillstyrka en framställning till Riksdagen, om det hade varit behöfligt att begära, att *Statskontoret* måtte få utgifva skattkammaranvisningar eller sådana obligationer, som fullmäktige nu föreslagit. Men någon sådan framställning var icke erforderlig, då det redan var genom Riksdagens beslut sörjdt för att Statskontorets kassaförstärkning besörjes af Riksgäldskontoret. Återstod då allenast frågan om formen för Riksgäldskontorets upplåning i och för detta behof. Men denna fråga tillhör i vårt land icke regeringens pröfning och afgörande. Grunderna och formerna för rikets *gälds* förvaltning har i Sverige Riksdagen förbehållit sig, och den myndighet, till hvilken fullmäktige i Riksgäldskontoret derutinnan hafva att göra sina framställningar, är Stats-Utskottet, icke Chefen för Finansdepartementet. Allraminst har regeringen skyldighet att utan förslag af fullmäktige uppgöra planen för en upplåning, öfver hvilken regeringen sedan icke har någon beslutanderätt. För mig återstod endast att i statsrådsprotokollet påpeka, att behofvet af kassaförstärkning för Statskontoret fortfarande

funnes, men att för dess fyllande var tillräckligt sörjdt. Nu har i fullrigtig ordning och, enligt min uppfattning, på ett fullt rigtigt sätt Riksgäldskontoret gjort till Stats-Utskottet den framställning, som vederbort, om en något modifierad form för det erforderliga lånets upptagande. Jag hoppas, att Kammaren måtte bifalla hvad Stats-Utskottet föreslagit.

Herr O. B. Olsson: Jag hoppas, att ingen af Kammarens ledamöter skall misskänna mig för att vid föregående riksdagar hafva medverkat till, att anslagen blifvit så stora, som de blifvit, och att till följd deraf de olägenheter, som nu uppkommit, skulle inträffa. Jag har tvärt om så mycket i min förmåga stått sökt göra besparingar, men att jag har misslyckats häri, räknar jag icke mig till last.

Hvad särskildt nu denna fråga beträffar, finner jag det vara alldeles tydligt och klart, att då det till följd af föregående bestämmelser är stadgadt, att Riksgäldskontoret skall förskjuta Statskontoret dess behof, så måste också deraf vara en ovilkorlig följd, att Riksdagen skall gifva Riksgäldskontoret anvisning, huru det skall kunna uppfylla denna förbindelse, som blifvit det ålagd. Det måste också för hvar och en vara gifvet, att de inkomster, som blifvit beräknade att ingå till Statskontoret, hafva, kanske i väsentlig mån, i vissa delar betydligt minskats, och att en Riksgäldskontorets försträckning till Statskontoret deraf måste blifva en följd.

Här har mycket klagats öfver, att detta ärende icke förr än nu blifvit Riksdagen förelagdt. För min del kan jag icke finna, att detta kunnat ske förut, då en sådan bestämmelse måste intagas i det reglemente, som i följd häraf kan komma att för Riksgäldsfullmäktige utfärdas; och detta reglemente kunde naturligtvis icke utfärdas förr än alla eller åtminstone de vigtigaste af denna Riksdags beslut blifvit kända. Detta är således orsaken, hvarför detta utlåtande så sent inkommit, hvilket alltid varit och måste blifva en nödvändig följd vid de kommande riksdagarne, till dess andra bestämmelser i detta hänseende blifvit gifna. Man kan väl icke rättvisligen fordra, att Riksgäldsfullmäktige, som i viss mån kunna kallas Riksdagens förtroendemän eller delegerade, och hvilka det åligger att försträcka Statskontoret de medel, som Statskontoret kan behöfva, skola på sina egna anvisningar eller kredit skaffa staten dessa nu behöfliga medel. Jag tror icke, att någon af denna Kammares ledamöter kan säga, att de nuvarande Fullmäktige förverkat Riksdagens förtroende. Både denna och föregående Riksdagars mening har varit i afseende på nu föreliggande fråga, att, om en sådan förbindelse skulle blifva Fullmäktige ålagd, måste Riksdagen också sörja för, att Fullmäktige kunde uppfylla sina åligganden; och i min tanke är här endast fråga om att ställa så till, att de kunna fullgöra sina åtagna förbindelser.

För min del vill jag derför yrka bifall till Stats-Utskottets förslag. Jag skulle visserligen icke hafva något synnerligt emot att bifalla den förändring af 43 §, som en talare på stockholmsbänken föreslagit, men jag tror denna förändring skulle gagna ganska ringa, då här icke är fråga om, att i någon väsentlig mån tillåta Riksgäldskontoret att förstärka sina upptagna lån genom utfärdandet af nu ifrågavarande

obligationer, hvarför jag anser den af honom föreslagna förändringen vara mindre nödvändig.

Jag vill emellertid, såsom jag förut sagt, yrka bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr C. A. Larsson: Innan jag går in på utvecklandet af skälen till min vid detta betänkande fogade reservation, ber jag att först få till besvarande upptaga en och annan sats, som från statsrådsbänken uttalats. Det är visserligen sant, att den, som haft tillfälle att genomläsa allt, som finnes i den Kongl. propositionen om statsverkets tillstånd och behof, skulle fått en aning om, att Statskontorets affärer stå på klena fötter, och att det snart nog blir fråga om nödvändigheten för Statskontoret att till Riksgäldskontoret återbetala de erhållna stora förskotten. Men så länge man hvarken genom enskild motion eller Kongl. Proposition fått höra talas om, att några utomordentliga åtgärder behöfde af denna Riksdag vidtagas, lefde man i den fulla öfvertygelsen att sådana åtgärder icke nu voro nödvändiga, till dess Riksgäldskontoret för några dagar sedan till Stats-Utskottets Riksgäldsafdelning inkom med en skrifvelse och förklarade det vara nödvändigt att vidtaga några åtgärder för att Riksgäldskontoret måtte kunna bestrida de löpande utgifterna. Denna skrifvelse var icke ställd till Stats-Utskottet i sin helhet, utan till Riksgäldsafdelningen, troligen derför, att det skulle gå så mycket fortare att få densamma expedierad.

Herr Finansministern påstod, att här ingalunda förelåge någon statsbrist, och att man icke bör fylla detta behof af 13,000,000 kronor genom beskattning, ja att detta till och med vore olämpligt. Det hade varit mycket upplysande, om Statsrådet också kunnat säga, hvarmed detta behof på annat sätt skall fyllas; ty det är icke troligt, att Statskontoret om några år har så mycket penningar öfver, att det kan liqvidera denna upplånade skuld, och förr eller senare måste derför nya skatter för fyllandet af denna brist påläggas. Såsom vi veta, anslogos för några år sedan stora summor för militärlönernas utbetalande förskottsvis, och om man också ser frågan från denna synpunkt, är det klart, att för samma ändamål tagas fortfarande i anspråk alla under året inflytande arrendemedel för militieboställen och dylikt, så att man ändå får qvar en balans, som sålunda måste fyllas genom beskattning.

Vidare påstod herr Finansministern, att staten hade omkring 10 millioner kronor liggande i ränterierna samt i allmänna verk och inrättningar. Detta måtte hafva varit i någon tidpunkt, som icke ligger den nuvarande särdeles nära; ty Riksgäldsafdelningen infordrade de i Statskontoret befintliga ränteriförslagen, som visade huru mycket der låge qvar; och af dessa handlingar framgick, att det var så obetydliga summor, att Afdelningen icke ansåg sig kunna anticipera derpå för återbetalningen af Statskontorets skuld till Riksgäldskontoret. Arméförvaltningen, hvarifrån äfven upplysning infordrades, hade visserligen några hundra tusen kronor innestående på deposition i Riksbanken, men i afseende på dem inhemtades, att de tillhörde pensions- och andra kassor, hvilka icke kunde användas för statens behof. Således ansåg Afdelningen, att man icke heller i detta hänseende hade något att

anticipera på. Det var glädjande, att höra herr Finansministern medgifva reduktionen af de många olika kassorna i Statskontoret, då detta utan olägenhet för det allmänna eller enskilda kan ske; ty såsom herrarne veta, har jag vid flera föregående riksdagar väckt motion om, att man skulle ställa så till, att Statskontoret hade tillräcklig grundfond för sin kassarörelse att anlita vid förefallande behof, så att Riksgäldskontoret icke behöfde anskaffa andra medel än sådana, hvartill nya anslag gåfvo anledning.

Jag anser icke heller, att ringaste svårigheter för Statskontoret förefinnas att göra rätt för sig, om det härför ville använda de fordringar, det nu eger. Men här, såsom i många andra fall, ligger största betänkligheten just deri, att man icke vill kassera in sina fordringar, icke vill, som det heter, störa rörelsen i landet. Då man emellertid nu lemnat ett anslag af 23 millioner för affärsställningens upphjelpande, vet jag icke hvarför Statskontoret skulle längre underlåta att inkassera dessa sina fordringar och använda dem att dermed betala sina skulder. Jag kan väl icke tro, att Statskontoret kan lämpligare förvalta sina fonder, än att Statskontoret sjelft begagnar dem för tillfälliga behof, i stället för att låna af Riksgäldskontoret. Jag vill icke att man skall tillegna sig dessa kassor, ty Statskontoret behöfver dem icke, men nog måtte väl Kontoret hafva rätt att använda dem för löpande utgifter lika väl som att låna dem åt enskilde på samma sätt som hittills. Under sista revisionen kom jag underfund med, att Kontoret af den s. k. Landshöfdingelöneregleringsfonden endast hade utlånade 19,300 kronor — hvaremot resten 50,369 kronor 40 öre måste ligga i Statskontorets egen rörelse. På samma sätt var förhållandet med flere andra kassor, som Statskontoret haft att förvalta. Det har utlånat penningarne på privata händer, inköpt obligationer och sådant mera. Dessa medel kan nu Statskontoret vid hvilket tillfälle som helst indraga. Vi böra nemligen ihågkomma, att Statskontoret enligt senaste rikshufvudboken har fonder på något öfver 70,000,000 kronor, om man tager alla med i räkningen. Om man äfven derifrån afräknar 18,000,000 för statsregleringsfonden och 33,000,000 utgörande Riksgäldskontorets fond, så återstår likväl i alla fall så mycket penningar, att Statskontoret säkerligen skulle kunna återbetala Riksgäldskontoret dermed, om Statskontoret blott uttoge penningarne hos sina låntagare. Att det icke lär vara omöjligt för Riksgäldskontoret att få penningar på reverser, tager jag för gifvet, med hänsyn tagen till den föreskrift 43 § innehåller. Men jag tror, att det icke behöfver gå utom sitt eget område för att få lån.

Vid 1875 års slut utgjordes Statskontorets hela skuld af 11,194,798 kronor 28 öre men vid nästa års slut uppgick samma skuld icke till mer än 7,390,330 kronor 76 öre. Kontoret hade sålunda afbetalt på sina skulder omkring fyra millioner kronor. Det hade då i inkomster 60 millioner kronor och utgifter af 57 millioner kronor, sålunda förefans en skilnad af 3 millioner kronor. Vid 1877 års ingång hade Statskontoret följande tillgångar: ren behållning 5,400,000 kronor, *utlånte* medel 11,576,942 kronor, förskotterade medel 3,964,000 kronor, samt fordringar (hvaribland hos Riksgäldskontoret 3,500,000 kronor) tillhopa 5,900,000 kronor, — eller inalles tillgångar af 27,048,431 kronor.

Denna summa var vid 1877 års början Kontorets säkra tillgång. Sedermera skulle icke blott dessa 27 millioner kronor hafva gått åt, utan Kontoret derutöfver åsamkat sig nya skulder på icke mindre än 13 millioner kronor, det vill säga, att 40 millioner kronor sedan nämnda tid åtgått — för så vidt man får antaga, att räkenskaperna äro rigtiga. Det är ju alldeles omöjligt, att så kan vara. Om vi deremot antaga, att, såsom Finansministern upplyst, icke mera än 10 millioner kronor åtgått, skall det väl icke, sedan 1878 års statsbrist blifvit fyld genom bevillningar, blifva svårt för Riksgäldskontoret att undvara dessa 10 millioner. Ty först och främst kan Riksgäldskontoret begagna sitt kreditiv i Riksbanken på $1^1/_2$ million kronor. — Af sista lånet har Riksgäldskontoret hittills användt $1^1/_4$ million kronor till konvertering af äldre statslån, hvaremot återstoden af 11-millionerslånet blifvit utlånt. — Dessutom kan Riksgäldskontoret använda amorteringsfonden till belopp af ända till omkring 3 millioner kronor. Summan kan på det sättet snart uppbringas till 10 millioner kronor. Dertill kommer ytterligare, att dessa 10 millioner kronor icke synas erfordras på många år.

Sålunda förefinnes för nästkommande år ingen anledning, hvarför Riksgäldskontoret skulle behöfva befullmäktigas att upptaga lån på något nytt sätt, i ty att, såsom förut är nämnt, Riksgäldskontorets kredit är så höjd öfver allt tvifvel, att det endast behöfver begagna sin vanliga rätt för att skaffa de belopp, hvarom nu vore fråga.

Såsom herrarne torde påminna sig, väckte jag vid 1874 och 1875 årens riksdagar motioner om förstärkande af statsverkets grundfond genom öfverskott och besparingar. Statsverkets behållning i besparingar eller andra tillgångar, hvilka för statsregleringen icke behöft användas, var år 1874, 16,569,444: 70, 1875, 6,106,461: 30 samt 1876, 8,049,405: 66. Häraf användes vid statsregleringarne:

1877	af 1875	års	behållning	5,358,000	kronor,
1878	» 1876	»	»	8,000,000	»
och 1879	» äldre	»	»	5,800,000	»

Således hafva behållningarne under de föregående åren varit så stora, att balansen omöjligen kan härleda sig från dessa år. Återstår alltså att se till, hvarifrån denna balans egentligen kommit. Lefver jag till hösten, skall jag försöka att taga reda derpå vid statsrevisionen.

För resten anser jag, att Kammaren på ganska goda grunder kan afslå det tillägg i 43 §, som nu blifvit föreslaget. Jag är fullkomligt öfverens med herr Finansministern derom, att denna paragraf gerna kan qvarstå oförändrad och begär proposition i sådan syftning.

Herr Carl Ifvarsson: Efter den utredning, som Herr Finansministern gifvit frågan, tror jag ej, att man behöfver säga många ord för att få klar den ståndpunkt, frågan intager.

För min del vill jag icke obetingadt gå in på, att frågan endast afser en kassaförstärkning. Jag tror, det kan vara tvifvel underkastadt, huruvida alltsammans är kassaförstärkning eller blott en del kassaförstärkning och resten statsbrist. Men jag anser att detta för när-

varande betyder ganska litet. Man ser, att behofvet verkligen förefinnes och måste fyllas, såvida statsverket skall hafva sin jemna gång. Om vi nu äro ense derom, att behofvet måste fyllas, så blir frågan att göra det på lämpligaste sätt. Således gäller det nu, enligt mitt förmenande, att ena sig om lämpligaste sättet att gå till väga för att få det behof fyldt, som uppstått i Riksgäldskontoret. Att vi böra öfverlemna åt Fullmäktige i Riksgäldskontoret att anskaffa medel för ändamålet, derom tror jag vi knappast behöfva tvista.

Är det lämpligt att, på sätt hittills i likartade fall skett, åt Fullmäktige uppdraga att upplåna nödiga medel mot skuldförbindelser eller begagnandet af krediter, eller är det lämpligt att, i betraktande af beloppets storlek, verkställa upplåningen genom obligationer? Dit reducerar sig frågan; och jag tror mig tryggt kunna svara, att, i händelse här varit fråga om upplåning af något mindre belopp, den kunnat ske medelst skuldförbindelser eller begagnande af krediter, men att, då här är fråga om ett lån af många millioner, detta sätt att upptaga lånet ej är lämpligt, emedan penningarne derigenom skulle blifva dyrare än om de anskaffas genom att släppa ut obligationer. Jag vet verkligen ej, hvar Fullmäktige skulle kunna erhålla ett lån till så högt belopp, som här behöfs, mot skuldsedlar. Möjligen i Riksbanken, men då utsatte sig Riksbanken för att kunna råka i förlägenhet med afseende å sin förmåga att fylla öfriga lånebehof. Eljest vet jag ingen utväg, ty den, som lånar i milliontal, kan ej vända sig till enskilda personer i vårt land. Men, invänder man, Fullmäktige kunna vända sig till privatbankerna. Vi hafva nyss beviljat en lånefond för att stärka privatbankerna och underlätta rörelsen. Nu skulle, i händelse Riksdagen stannade i ett så beskaffadt beslut som en och annan tyckes afse, följden blifva den, att Fullmäktige finge vända sig till privatbankerna för att få låna tillbaka af de medel, dessa fått till understöd. Riksgäldskontoret skulle antagligen i så fall få betala något mera för penningarne än den ränta, privatbankerna sjelfva betala för statslånet. Riksgäldskontoret skulle på detta sätt tillskyndas en utgift, som kan undvikas, om medlen upplånas mot obligationer. Jag föreställer mig, att det finnes enskilda personer, som hafva så pass tillgång på penningar, att de kunna köpa en och annan statsobligation på 100 eller 1,000 kronor, men deremot ej äro i stånd att försträcka staten millioner. Jag föreställer mig äfven, att, om en eller annan privatbank råkar i förlägenhet, och den enskilde skyndar att uttaga sina deponerade medel, det kan vara kärkommet för mången att få placera sina lediga penningar i Riksgäldskontorets obligationer. Lånet blir på detta sätt billigare än om det upptages mot skuldsedlar eller krediter.

Under sådana omständigheter skulle det vara oklokt att afslå Utskottets föreliggande förslag, som innebär en fördel för Riksgäldskontoret och, så vidt jag kan se, äfven för hela samhället. Det är visserligen beqvämast att säga: »vi afslå hvilket förslag som helst, emedan vi ej vetat om saken» eller »vi vilja ej bifalla förslaget, emedan vi ej fått läsa handlingarne». Sådana skäl kunna ej gälla i denna sak, ty man har haft ganska god tid att läsa handlingarne, och man har ej behöft vara okunnig om, att en kassabrist förefans i Stats-

kontoret. Att afslå hvilket förslag som helst är en lätt sak, och man kan göra det, utan att det ringaste sätta sig in i frågan, men huruvida ett sådant förfarande i förevarande fall skulle ländа till gagn för det allmänna, lemnar jag derhän. Ty icke lär väl någon vilja på fullt allvar afslå det föreliggande förslaget, om han icke tillika kan angifva någon utväg att på ett lämpligare sätt lösa frågan. Hittills har jag åtminstone icke funnit någon annan lösning vara framlagd. Det är möjligt, att Herr Carl Anders Larssons yttrande skulle innebära ett nytt sätt för frågans lösning, men jag hörde ej rigtigt, hvad han yttrade; och för öfrigt vågar jag icke sätta så stor tro till hans sifferuppgifter, äfven om jag hade hört dem, att jag på den grund ville tillstyrka afslag å det föreliggande förslaget. Jag antager, att, då nämnde talare sjelf suttit på riksgäldsafdelningen, der denna fråga blifvit förberedd, han nog der dragit fram med sina siffror, men att afdelningens öfriga ledamöter funnit det omöjligt att tillämpa hans förslag. Jag minnes nu icke, huruvida han äfven inom Utskottet upprepade sina siffror eller icke; men om han det gjorde, så var der ingen, som fäste något afseende dervid, och det torde man väl icke heller nu göra.

Jag nämnde, att man måhända skall klandra Stats-Utskottet, för att det icke långt tidigare framlagt detta förslag, och ett sådant klander skall möjligen kunna vara berättigadt. För min del kan jag verkligen icke uppgifva anledningen till, att förslaget ej förr afgifvits, men till äfventyrs kunna ledamöterne på riksgäldsafdelningen hafva sig något bekant i den vägen; för öfrigt hafva ju icke alla ärenden kunnat på en gång för Riksdagen framläggas, utan några hafva måst blifva de sista. Riksgäldsafdelningen har väl ansett lämpligast att först framlägga de stora och vigtiga lånefrågorna, och derför har man dröjt med det nu föreliggande ärendet. Jag vågar, som sagdt, icke säga skälet dertill, och skulle sjelf önskat, att detta ärende förr hade kommit på tal. Skulle emellertid någon af riksgäldsafdelningens ledamöter kunna lemna en nöjaktig upplysning, huru härmed hänger samman, vore jag särdeles belåten, likasom jag tror, att äfven andra derigenom blefve tillfredsställda. Det kan likväl vara möjligt, att ingen af dem har sig något särskildt bekant härutinnan, och jag vill då lemna saken derhän.

Hvad beträffar det af Herr Rubenson framlagda ändringsförslaget, så vill jag gerna medgifva, att det innebär en förbättring så till vida, att icke Riksgäldsfullmäktige komme att blifva villrådige om, huru stort belopp af den i Statskontoret befintliga bristen utgöres af kassaförlag eller af verklig statsbrist. Om nu Kammaren anser, att denna sak blefve klargjord, och vill öfverlemna åt Fullmäktige att upptaga lån mot obligationer både till kassaförstärkning och den öfriga bristen, så vill jag för min del icke invända något emot nämnda ändringsförslag, utan skall gerna gå in derpå, om Kammaren finner det lämpligt att gå så långt.

Herr Hæggström: Det förefaller verkligen litet lustigt — åtminstone för mig — att en gammal statsutskottsledamot här interpellerar en ledamot af riksgäldsafdelningen rörande saker, som han ej

kunnat få reda på inom Utskottet. Ty ingen hade väl bort vara närmare att få kännedom om anledningen till, att den föreliggande frågan så sent framkommit, än förstnämnde talare. Men jag vill icke vidare uppehålla mig härvid, utan öfvergår till sjelfva saken.

Går jag ut från samma åsigt, som den siste talaren, eller att här icke endast är fråga om en kassabrist, utan äfven om verklig statsbrist, då må jag säga, att, efter mitt omdöme, det af Stats-Utskottet här framlagda förslag är särdeles olyckligt. Ty, mine herrar, är det så, att en verklig statsbrist förefinnes, då kan man väl icke tänka sig något olyckligare än att besluta att medelst lån på sex år betäcka en sådan brist. Ett sådant tillvägagående skulle säkert störande inverka på den goda kredit, som svenska statsverket så välförtjent åtnjuter både inom och utom landet. Sätter man åter tro till Herr Finansministerns yttrande, att det här icke gäller någon statsbrist, utan endast ett kassaförlag — hvilket jag gerna vill förutsätta — då kan det väl icke vara lämpligt, att för ett tillfälligt behof af 12—15 millioner upptaga ett lån medelst obligationer, stälda på 6 år.

Den siste talaren sökte skrämma oss med, att det skulle blifva så ofantligt dyrt att upptaga ifrågavarande lån i utlandet, och ansåg, att vi borde vända oss till privatbankerna. Jag kan emellertid icke finna, att 43 §, sådan den nu lyder, lägger något hinder i vägen för fullmäktige att taga penningarne, der de kunna fås billigast.

Herr Finansministern uppdrog en jemförelse emellan staten och en enskild person, för att ådagalägga statens ställning i den nu föreliggande frågan. Han antog, att en enskild person hade 8,000 kronors årlig säker inkomst, men att deraf icke inflöte mera än 6,500 kronor under det år, sagda 8,000 kronor intjenades, och återstående 1,500 kronor först i Mars påföljande året, emedan han är till exempel delegare i ett aktiebolag, som först då lemnar utdelning. Han vill emellertid icke fylla bristen för året genom att låna 50 kronor af den ene och 50 kronor af den andre af sina vänner, utan han tager ett kreditiv. Ja, detta finner jag vara en fullkomligt rigtig utväg — då det gäller ett tillfälligt behof, och jag håller med Herr Finansministern derutinnan; men så mycket mera förvånad blef jag, då han slutade med att förorda bifall till Stats-Utskottets förslag. Ty här är icke fråga om kreditiv på kort tid, utan om upptagande af ett lån på 6 år.

Herr Finansministern sade också, att han trodde att Kammaren icke skulle varit belåten, om Kongl. Maj:t föreslagit upplåning mot Riksgäldskontorets reverser, emedan ett sådant lånesätt vore mycket dyrare. Ja, det kan vara fråga om hvilketdera som är dyrare: att taga upp lån på 6 år genom utsläppande af obligationer eller att taga krediter på kortare tider, såsom hittills. Det ligger nära till hands att antaga, att det nästa år går på samma vis igen, att man ånyo måste skaffa kassaförlag, och det är just derhän jag vill komma, ty då kommer nästa riksdag att tänka på, att det icke går an att på detta sätt krångla sig fram, utan att man måste skaffa sig förlagskapital, tillräckligt stort att möta alla eventualiteter. Jag tror icke, att Herr Finansministern hade behöft gå så brådstörtadt till väga. Han frågade, hvad Kammaren skulle hafva tyckt om, om Kongl. Maj:t kommit med en proposition att fylla dessa tretton millioner med skatter. Ja, nog vet man

hvad svar som skulle lemnats på en sådan framställning; men jag föreställer mig, att, om Kongl. Maj:t föreslagit att taga upp *en half* million i år och tillika förklarat sin mening vara att framdeles göra detsamma, intill dess man fått nödig och tillräcklig kassaförstärkning, Riksdagen gerna skulle hafva gått in på ett sådant förslag.

Emellertid tager jag med största tacksamhet vara på — och hoppas, likasom jag är öfvertygad att det skall återfinnas i protokollet — Herr Finansministerns yttrande, att, då något öfverskott kommer att uppstå, Kongl. Maj:t skulle låta sig angeläget vara att föreslå dess användande till kassaförstärkning. Jag erinrar mig, att för några år sedan, då budgeten visade ett öfverskott på åtta millioner, icke ett ord förekom i statsverkspropositionen om att använda en enda skilling af detta öfverskott till statsverkets behof. Jag tog mig då friheten påpeka, att det kunde vara godt om en större eller mindre del af detta öfverskott användes för nämnda ändamål, men jag afvisades med hån. Så mycket mera gläder det mig nu att från detta håll höra, att Kongl. Maj:t är allvarligen betänkt på en förstärkning af grundfonden och att dertill använda blifvande öfverskott — men vi torde få vänta på ett blifvande öfverskott ännu temligen länge.

Efter det anförande en ärad ledamot af Stats-Utskottet hade, deri han sökte skrämma oss dermed, att, om vi nu afsloge Utskottets hemställan, ingen utväg funnes att reglera förhållandet, och äfven till tjenst för åtskilliga andra af Utskottets ledamöter, torde jag få erinra om att 43 § i Riksgäldskontorets reglemente ännu finnes orubbad qvar, och då det synes vara af behofvet påkalladt att uppläsa denna paragraf i dess helhet, ber jag att få göra det. Den är icke särdeles lång och lyder sålunda:

»Derest sådant för verkställigheten af Riksgäldskontorets åliggande utbetalningar finnes nödvändigt, ega Fullmäktige att anskaffa dertill *erforderliga* medel genom *upplåning* mot Riksgäldskontorets *skuldförbindelser* eller begagnande af *krediter*, allt på vilkor, som Fullmäktige ega bestämma. I afseende på upplåning mot tryckta eller graverade *obligationer* lemnar Riksdagen särskilda föreskrifter».

Herrarne behagade häraf finna, att saken är klar.

Fullmäktige hafva fullkomligt fria händer för upptagande af lån på ett år, och dertill behöfvas inga nya stadganden.

Således, mine herrar, tvekar jag icke att yrka afslag å Stats-Utskottets förslag och önskar, att vi må få behålla 43 § i dess nuvarande lydelse.

Herr P. Nilsson i Espö: Man kan verkligen hafva skäl att klandra Stats-Utskottet, som dröjt så länge, innan det kom fram med detta betänkande. Den, som icke är invigd i de högre finansoperationerna, har verkligen svårt att göra för sig klart, huru det kan hänga tillsammans med denna fråga. Jag har åtminstone för min del noga genomläst Kongl. Maj:ts proposition och har i ganska godt minne den stora skuld, hvari Statskontoret häftar till Riksgäldskontoret. Finansministern har nu antydt, att detta vore endast en kassabrist, och det kan ju hända, att så är förhållandet. Man bör emellertid icke så mycket klandra Regeringen derför att den icke framlagt

något förslag till betäckande af denna skuld eller kassabrist, utan fast hellre bör man rigta sitt klander mot Stats-Utskottet, som så länge hållit denna fråga tillbaka.

Då det var tal om dessa många millioner, som skulle beviljas, så sade man, att Riksgäldskontoret hade så mycket obligationer inne, som det kunde släppa ut i rörelsen, att det lånat ut så och så mycket penningar på kort tid till flere uppgifna inrättningar etc. Man kom derigenom verkligen på den tron, att Riksgäldskontoret hade så stor tillgång på kapital, att det icke behöfde taga upp lån.

Hade nu detta förslag inkommit något förut, tror jag icke det skulle hafva väckt så stor förskräckelse, som det nu gjort. Det synes verkligen vara något besynnerligt, att, sedan vi förut beviljat dessa 30 millioner kronor till understöd åt enskilda banker och andra inrättningar, sedan vi höjt skatterna, höjt bevillningen och tullen å flera artiklar, man i Riksdagens sista timme framkommer och säger, att detta ändå icke hjelper, utan att det är nödvändigt för att reda saken att upptaga ett nytt lån på 12 millioner kronor. En ärad talare sade, att vi glömt det, som står i den Kongl. statsverkspropositionen. Nej, vi hafva icke glömt det, men det ser ut, som om Stats-Utskottet skulle hafva glömt det ända in i sista stunden och icke observerat det förr än just nu. På den ståndpunkt, frågan nu har, finnes icke annat råd än att Statskontoret skall skaffa kapital. Huruvida dess många millioner ligga ute omkring i kassor, synes icke, ty derom föreligga icke några uppgifter. Stats-Utskottet hade, innan det framlagt detta betänkande, bort höra Statskontoret om hvad det hade uteliggande i stora kassor, som det kunde vänta att få in när som helst. Då vi nu höjt tullen på en del artiklar, och då vi äfven höjt tillverkningsafgiften på bränvin, måste just i dessa dagar inflyta mycket mera inkomster, som icke annars skulle inflyta, och Statskontoret måste nog derför hafva kapitaler, uteliggande i större kassor. Det kan vara möjligt att, om Statskontoret fått utlåta sig härom, denna fråga icke väckt så stor förskräckelse både inom Riksdagen och inom hela landet, som den nu gjort. Nu hafva vi kommit till den point, att det icke är annat råd än att bifalla Utskottets förslag.

Herr Lyttkens: Föregående talare hafva mycket skarpt klandrat Stats-Utskottet för dröjsmålet med afgifvandet af föreliggande betänkande. Jag vill icke deltaga i detta klander, ty jag tror, att Stats-Utskottet haft mycket att göra, och dessutom har jag ej insigter nog för att bedöma mängden af de förberedande åtgärder, som för nu föreliggande frågas rigtiga utredning och behandling erfordrats. Men nog skulle jag vilja framställa såsom ett önskningsmål, att Utskottet icke i stora och vigtiga frågor, såsom under senare åren varit fallet, inkommer med utlåtande i allra sista stunden. Det vore bättre att låta några af de små frågorna ligga till Riksdagens sista timme och förut företaga de stora frågorna. Jag vill dock icke, som sagdt, framställa detta såsom något klander mot Utskottet, utan allenast såsom ett fromt önskningsmål framhålla, att frågor af sådan vigt som denna måtte framkomma tidigare och framför allt bättre utredda än denna nu är.

Hvad sjelfva den nu förevarande frågan beträffar, så kan jag icke

finna, att det är så alldeles obefogadt, om man påstår, att denna fråga innefattar en nyhet, isynnerhet då den framkommit vid denna tidpunkt. Både jag och, såsom jag tror, de fleste af Kammarens ledamöter, hafva visserligen väntat, att stora förstärkningar erfordrades från Riksgäldskontoret till Statskontoret. Men om man läser Kongl. Maj:ts proposition om Statsverkets tillstånd och behof och Herr Finansministerns till statsrådsprotokollet afgifna yttrande, hade man ingen anledning att föreställa sig, att Statskontoret skulle vara urståndsatt att återbetala dessa förskotter eller anledning att tro, att någon fråga härom skulle vid denna tid framkomma. Och hvad Herr Finansministern yttrat derom, att han icke kunde tillstyrka någon framställning från Kongl. Maj:t i denna sak, enär den skulle ligga inom Riksdagens egen befogenhet, skulle visserligen vara rigtigt, om detta vore en fråga som rörde ensamt Riksgäldskontoret. Men frågan rörer så till vida Statskontoret och icke Riksgäldskontoret, att det icke är fråga om huruvida detta senare verk kan betala sina skulder, utan huruvida Statskontoret kan återbetala erhållna försträckningar. Vid sådant förhållande borde, enligt min åsigt, Kongl. Maj:t hafva inkommit till Riksdagen med förslag i ämnet, och jag vågar nära på gå så långt, att jag tror, att Stats-Utskottet icke haft full befogenhet att upptaga frågan förr, än Statskontoret förklarat sig icke kunna betala sina skulder. Jag har mig icke bekant, att något utlåtande härom kommit från Statskontoret, och jag har ej sett det af några handlingar, utan jag har gått i den tron, att Statskontoret kunde betala alla sina skulder. Men nu se vi af Stats-Utskottets förslag, att detta enligt Utskottets förmenande icke är möjligt för Statskontoret och derföre föreslår Utskottet upptagande af ett lån på 6 år för att Statskontorets bristande betalningsförmåga ej skall bringa Riksgäldskontoret i förlägenhet. Detta, säger man, skall blott vara en fråga om ett kassaförlag, men icke om någon statsbrist. Mig förefaller det ganska tydligt, att denna Statskontorets bristande förmåga att återbetala erhållna försträckningar är och bör benämnas statsbrist. För att bevisa att så ej är har Herr Finansministern framstält en bild. Jag ber att få upptaga denna bild. Han antog nemligen, att en enskild person hade en årsinkomst af 8,000 kronor, men att en del deraf eller 1,600 kronor icke utfölle förr än i Mars månad året derpå. För att kunna betäcka det löpande årets utgifter måste han upptaga ett lån på 1,600 kronor, som han skulle återbetala med de penningar, som han erhölle året derpå i Mars. Men jag fullföljer bilden och antager, att om han först och främst lefver upp sin årsinkomst och sedan upplånar de felande 1,600 kronor mot vilkor, att ordentligt återbetala dem i Mars. Men när han kommer till Mars månad, fullgör han ej detta, utan lefver upp då influtna 1,600 kronor och så fortgår det undan för undan, så att år efter år ökas skulden. Jag frågar då, om detta kan kallas en kassaförskjutning eller om det icke är att lefva upp sina tillgångar och åsamka sig skulder. För att visa huruvida denna bild stämmer in här, måste jag först göra mig reda för, huruvida Statskontoret befinner sig i enahanda ställning. Statskontoret har en grundfond på 5 millioner kronor. Den har utgått till de löpande utgifterna under förflutna åren, sedan har Statskontoret lånat, och under förra året i hvarje månad, med undan-

tag af Mars och April. När skulle väl dessa inkomster, som varit förskjutna, betala de erhållna lånen, om icke just under dessa månader, då skatterna inflyta och man således hade anledning förmoda, att de upplånta medlen borde kunna till fullo återgäldas. Så var likväl icke händelsen, utan man inbetalade endast 2,000,000 kronor och de öfriga inkomsterna åtgingo till den dagliga rörelsen. Äfven dessa 2,000,000 återtog man redan i Maj månad, då det således var slut med hela herrligheten af inkomna skattemedel. Detta ser man bäst, om man läser sidan 4 i betänkandet, då det visar sig, att Riksgäldskontoret under år 1878 utbetalt till Statskontoret såsom kassaförstärkning:

i Januari	månad	kronor	2,500,000,
» Februari	»	»	2,000,000,
» Maj	»	»	2,000,000,
» Juni	»	»	2,500,000,
» Juli	»	»	1,000,000,
» Augusti	»	»	2,000,000,
» September	»	»	2,000,000,
och i Oktober	»	»	500,000.

I November och December kommo bränvinsmedlen in, så att då kunde man lefva på egna tillgångar.

Nu säger Herr Finansministern, att här icke förefinnes någon statsbrist, emedan af dessa 11 eller 12 millioner kronor, som Riksgäldskontoret under förra året förskjutit, en stor del, uppgående till omkring 10 millioner kronor, nu ligger i landtränterierna och i särskilda förvaltande myndigheters kassor. Men månne dessa penningar äro de från Riksgäldskontoret lånta, äro de ej de nu inkomna skatterna och arrendena? Det är väl ett af de största bevis på statsbrist man gerna kan få, då vi i detta ögonblick, sedan skatterna till största delen influtit, äro skyldiga 12 millioner kronor och blott hafva 10 millioner kronor i kassorna att möta löpande årets utgifter med. Bränvinstillverkningsafgiften, som i år ökats med afgiften för 3 eller 4 millioner kannor, är redan inne i ränterierna, med undantag af skatten för det på nederlag liggande, som ej blifvit betald; på samma sätt förhåller sig äfven med tullmedlen, som äfven stigit betydligt, och arrendena för kronans egendomar, som nu influtit; oaktadt allt detta skulle icke i dessa kassor finnas mera än 10 millioner kronor och Statskontoret dock derutöfver hafva en skuld på omkring 12 millioner kronor.

Detta är någonting så oerhördt, att jag antingen måste antaga, att de lemnade uppgifterna ej äro fullständiga eller också att jag hört orätt, då Herr Finansministern nyss upplyste att, oaktadt alla de nyss nämnda medlen redan ingått, i ränterierna och kassorna det oaktadt icke skulle finnas mera än 10 millioner kronor, fastän ingenting är afbetaldt på skulderna.

Att någon del af denna brist verkligen är ett kassaförskott, skulle jag hafva velat medgifva, nemligen den del, som rörer officerarnes vid armén löner och deras indragna boställen, men då nu arrendena för dessa boställen till statsverket ingått redan i Mars och högst få arrendatorer, efter hvad jag kan antaga, underlåtit att betala sina arrenden, borde Statskontoret med dessa medel åtminstone hafva kunnat betala

de förskott, som för detta ändamål blifvit lemnade, och då är icke heller detta längre hållbart.

Icke heller kan det kassaförskott, som man årligen lemnat postverket, vara föranledt af någon förskjutning af postverkets inkomster, ty postverket får sina inkomster och utgifter reglerade för det löpande året och då detta verk erhållit 1878 ett ytterligare tillökadt förskott på 175,000 kronor till det, som förut funnits, tror jag icke gerna man kan antaga annat, än att detta verk arbetat så, att dess utgifter varit större än inkomsterna och så, att det uppstått brist. Låtom oss derföre göra ställningen klar för oss. Hela affären är, enligt min åsigt, att vi lefvat öfver våra tillgångar; vi hafva icke gifvit Kongl. Maj:t så mycket medel, som erfordrats för bestridande af de utgifter, vi genom våra dels öfverensstämmande beslut, dels gemensamma voteringar åsamkat staten; vi hafva vidare beräknat förslagsanslagen för lågt, så att de öfverskridits i afseende å armén, postverket och marinförvaltningen m. m. och till fyllande af hvad som brister härutinnan hafva vi användt de medel, som förefunnits, d. v. s. först och främst Statskontorets grundfond på 5 millioner kronor, sedan af Riksgäldskontoret upplånta 12 millioner kronor.

Med stöd utaf hvad Stats-Utskottet i betänkandet yttrat, tror jag mig äfven kunna påstå, att till de löpande utgifternas bestridande användts en stor del af de reservationsanslag, som icke under årens lopp blifvit utanordnade, deribland, såsom vi veta, ganska betydliga öfverskott finnas på anslaget till krigsmateriel, för flottan m. fl. Då jag likväl icke haft tillgång till räkenskaperna, vågar jag icke bestämdt påstå, huru stor denna summa kan för närvarande vara, men år 1876 förefans en behållning på dessa reservationsanslag af 20,500,000 kronor. Häraf synes, att om inkomsterna förskjutas till inpå följande året, så är detta ännu mer fallet med utgifterna. Då dessa anslag en gång skola användas till sina ändamål och Kongl. Maj:t gifver anordning på dem, blir bristen ännu större och då, om ej förr, lärer man nog få se, att här icke endast är fråga om något kassaförskott. Tvärt om är här fråga om en verklig statsbrist, uppkommen derigenom, att vi lefvat öfver våra tillgångar. Jag tror det bästa hade varit om Utskottet, då fråga så sent uppstod, huru denna brist lämpligast skulle fyllas, hade tillstyrkt, att saken måtte få hvila för i år och i stället gått in till Kongl. Maj:t och begärt att erhålla en noggrann utredning om, huru mycket som erfordrades till bristens afhjelpande samt på grund häraf uppgjort en god och sund finansplan för de kommande åren. Jag tror, att vi böra ålägga oss att iakttaga en vida större sparsamhet än hitintills samt, om detta ej är tillräckligt, att då underkasta oss högre beskattning till betäckande af icke endast de löpande utgifterna, utan äfven af statsbristen, så att vi må kunna undvika att upptaga och lefva på lån, upptagna vare sig på kortare tid eller på sex år. Jag tror, att svenska folket har allt för stor benägenhet att lefva öfver sina tillgångar och att de äro så sangviniska, att, så snart de få låna, tänka de genast, att vi få nog goda tider och då kunna vi betala och sålunda kunna vi nog fortgå med den stora statsmaskinen. Detta går dock icke i längden. Vi hafva varit för generösa med gåfvor till enskilda bolag och jernvägar, med anslag till allt möjligt, hvaraf en stor del

utan skada kunnat uppskjutas, och då vi icke längre hafva några penningar till bestridande af de löpande utgifterna, taga vi upp det ena lånet efter det andra och sätta sålunda våra efterkommande i trångmål för affärernas utredande och göra sålunda den sista villan värre än den första.

För min del står jag i den ställning, att jag gerna medgifver att, i fall lån behöfver göras, det skall blifva lättare för fullmäktige att upptaga ett lån på detta sätt, men om det är nödvändigt, vet jag ej; jag har icke sett, att man fått någon utredning från Statskontoret, huruvida det icke kan vara möjligt, att Statskontoret kan inom en kortare tid betala tillbaka allt eller någon del af dessa förskotter. Det har, såvidt jag känner, icke vägrat att betala tillbaka, när Riksgäldskontoret så fordrat. Emellertid är denna fråga icke nog utredd, så att något bestämdt omdöme kan fällas om sakens nödvändighet. Väl antager Stats-Utskottet, att Statskontoret ej kan återbetala, men på hvilka grunder det stödjer detta sitt antagande har det ej funnit för godt att delgifva Riksdagen.

För stunden har jag emellertid icke något yrkande att göra. Då Första Kammaren redan antagit Stats-Utskottets betänkande, lärer väl ingenting annat än bifall dertill vara att förvänta. Hvad jag emellertid önskar, vore att få en plan och utredning uppgjord öfver, huru mycket vi under dessa åren lefvat öfver våra tillgångar, och huru stor den deraf uppkommande verkliga bristen är. Vi skola betänka, huru många sammansparade fonder vi hade vid det nya statsskickets början, såsom t. ex. beväringsfonden m. fl., hvilka vi användt för löpande utgifter och hvilka vi alltså hafva lefvat upp, utöfver de årliga inkomsterna. Vi hafva under dessa år sålunda användt förut samlade tillgångar, ehuru staten å andra sidan under denna tid fått inkomster, som den förut icke haft, såsom afkastningen af statens skogar, som uppgår till betydliga belopp. Hade man i allmänhet haft full kännedom om dessa förhållanden, så är det sannolikt, att de gemensamma voteringarne i många fall fått en annan utgång än nu varit fallet, och vida större sparsamhet iakttagits.

Jag har, såsom jag nyss sade, intet yrkande att göra, emedan det lär vara fåfängt att nu i Riksdagens sista timme kunna få frågan behörigen utredd, men jag önskade att till ett annat år få detta förhållande utredt, så att vi kunna lära oss att rätta utgifterna efter inkomsterna och ej begagna lånta medel till bestridande af löpande utgifter, hvarigenom omöjliggöres allt klokt ordnande af våra finanser.

Herr Hammarskjöld: Jag har ansett mig böra begära ordet för att göra en liten erinran mot ett yttrande, som här blifvit fäldt.

Jag har att göra det erkännande, att det föreliggande betänkandet icke omnämner mera än en skrifvelse från fullmäktige i Riksgäldskontoret till regeringen i förevarande ämne, men deremot hafva fullmäktige två gånger om ställningen underrättat Stats-Utskottet, ena gången in pleno och andra gången på en af dess afdelningar.

Jag dristade mig förra gången, jag hade ordet, framställa en gissning rörande grunden för regeringens beslut att icke framlägga något förslag, genom hvilket detta missförhållande kunde afhjelpas; och så-

som grund för denna gissning hade jag två skäl, det ena att regeringen, i händelse den ansett lämpligt att något i detta hänseende borde göras, den äfven skulle derom gjort framställning, och det andra, att de af Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet i dess yttrande till statsrådsprotokollet begagnade ordalag i viss mån syntes mig gifva stöd för en sådan uppfattning. Sedan nemligen Herr Statsrådet omtalat, hvad Riksgäldskontoret upplyst om storleken af de förskott, som Riksgäldskontoret lemnat till Statskontoret, åberopar han nämnda skrifvelses innehåll, hvilken slutar på följande sätt: »Då det omförmälda förhållandet i sin mån inverkar på Riksgäldskontorets ställning under den tid, de begärda och härhos öfverlemnade förslagsberäkningarne afse, hafva fullmäktige ansett sig icke böra underlåta att redan nu, i sammanhang med dessa förslagsberäkningars afgifvande, på detsamma fästa eder uppmärksamhet». Detta var sålunda från Riksgäldskontorets sida en tydlig uppfordran till regeringen att vidtaga åtgärder för ändamålet, om förhållandet med förskotternas gifvande skulle blifva varaktigt. Med anledning häraf yttrar Chefen för Finansdepartementet, sedan han först anmärkt, att Statskontorets behof af kassaförskott förmodligen komme att räcka under år 1880: »Deremot torde erfarenheten berättiga till det antagandet, att, såvida Riksdagen bifaller hvad Eders Kongl. Maj:t föreslagit om ökade inkomsters beredande, förhållandet härutinnan skall inom icke lång tid till statsverkets fördel förändras, och tillåter jag mig derför vidhålla, att behofvet i dess nuvarande utsträckning är af öfvergående art». Jag hade för min del fattat dessa ord, som skulle detta förhållande vara det skäl, som för Chefen för Finansdepartementet varit anledningen, hvarför intet förslag från regeringen i det syfte, jag nu antydt, blifvit framställdt. Jag har emellertid nu lärt mig inse, att jag misstagit mig, och beklagar, att så är förhållandet, emedan jag anser, att det skulle hafva varit synnerligen lämpligt, om Riksdagen hade uti detta ämne erhållit en proposition från regeringen.

Herr Themptander: Jag skall fatta mig helt kort och kan göra det efter den diskussion, som föregått. Då man talar om, att här föreligger en öfverraskande nyhet, och en talare på östgötabänken nyss anmärkt, att fullmäktige i Riksgäldskontoret dröjt i sista stunden med att lemna de upplysningar, som i detta betänkande innehållas, så ber jag att få erinra, hvad flere föregående talare påpekat, att den promemoria, fullmäktige aflemnat till Finansministern före Riksdagens början, och hvilken promemoria intagits såsom bilaga till Kongl. Maj:ts proposition, innefattar just dessa samma upplysningar om Riksgäldskontorets kassaställning, hvilka man nu betraktar som en nyhet. Nu förekommer tillika den praxis, att mot slutet af Riksdagen Stats-Utskottet brukar infordra ytterligare upplysningar från fullmäktige i Riksgäldskontoret rörande kontorets ställning, ty det är alldeles gifvet att i fråga om förslagsberäkningar, såsom frågan här gäller, uppgifterna alltid skola blifva i viss mån mera exakta ju längre tiden framskridit. En redogörelse har också blifvit af fullmäktige lemnad omedelbart efter det från Riksgäldsafdelningen i Stats-Utskottet inkom anhållan derom. Och då nu Herr Carl Anders Larsson anmärkt så-

som en oegentlighet att denna upplysning lemnats icke till Stats-Utskottet, utan till Riksgäldsafdelningen inom detsamma, så vill jag erinra, att detta förhållande har sin grund helt enkelt deri, att när fullmäktige från Riksgäldsafdelningen erhöllo begäran om dessa uppgifter, så fordrade väl vanlig höflighet att svaret ställdes till den, som gjort frågan. Fullmäktige föreställde sig naturligtvis, att Riksgäldsafdelningen i detta fall handlade på Stats-Utskottets vägnar. Om emellertid fullmäktige misstagit sig i denna föreställning, torde en anmärkning med större fog kunna rigtas mot Riksgäldsafdelningen än mot fullmäktige.

Beträffande sjelfva saken synes man hafva gifvit frågan alltför stora dimensioner. Då Riksdagen uppdragit åt sina fullmäktige i Riksgäldskontoret att verkställa vissa utbetalningar, så är det klart, att den också måste anvisa dem utvägar att anskaffa de derför erforderliga medel. Huru fullmäktige för sådant ändamål hafva att förfara, derom talar redan nu reglementets 43 §, och äfven om någon förändring af 43 § icke föreslagits, skulle i fråga om beloppet af den upplåning, kontoret måste verkställa, förhållandet blifva alldeles detsamma; det blir lika mycket eller lika litet lånadt i alla händelser. Frågan är endast, huruvida icke, då man anvisar en utväg för upplåningen, man bör se till, att man anvisar en *lämplig* sådan, och till de tvenne, som förut stå Riksgäldskontoret till buds, har Utskottet nu lagt en tredje utväg, hvars lämplighet och företräde framför de begge andra i förevarande fall jag i allmänhet icke hört här ifrågasättas. Skulle emot all rimlig förmodan visa sig så, som en talare på norrlandsbänken nyss antydde, att anlitandet af de begge förut anvisade utvägarne skulle lemna ett för Riksgäldskontoret fördelaktigare resultat, så vill jag anmärka, att äfven om den föreslagna förändringen i paragrafen blir godkänd, det i allt fall kommer att stå fullmäktige öppet att begagna äfven dessa utvägar, hvilka ju alternativt bibehållas i paragrafen.

Hvad åter angår frågan om förstärkande af statsverkets grundfond, hvarom här mycket talats, så är det en helt annan fråga, och dess lösning lära vi väl denna afton icke kunna på något sätt komma närmare. Men det vill jag fästa uppmärksamheten på, att, äfven om Utskottets förslag nu antages, detta icke kommer att motverka lösningen af frågan om förstärkande af statsverkets grundfond. Vill man åstadkomma något sådant, antingen genom framtida besparingar af möjligen uppkommande öfverskott å statens inkomster, eller genom en särskild beskattning, är man ju alltid i tillfälle att hastigare återbetala detta tillfälliga lån, hvilket derföre ju skulle kunna ställas så, att det finge af Riksgäldskontoret uppsägas. Följaktligen skulle den föreslagna återbetalningstiden af 6 år kunna betydligt reduceras, och en sådan tidigare amortering skulle äfven kunna vinnas, om statsverkets nuvarande behof af ett stort kassaförlag minskades genom den af Herr Finansministern antydda utvägen af en större centralisation af statens kassarörelse, en åtgärd, för hvilken de betänkligheter, som man för 20 år sedan derför hyste ur synpunkten af allmänhetens beqvämlighet, numera icke i lika hög grad torde förefinnas. Jag föreställer mig derföre, att den fråga, som nu föreligger, ingalunda kommer att förhindra lösningen af den vida vigtigare frågan om förstärkande af

statsverkets grundfond, och den är för vsso ej heller i öfrigt af sådan beskaffenhet, att den på långt när torde ega den omfattning, åtskillige talare i afton sökt gifva deråt.

Hvad slutligen vidkommer det af en ärad talare på stockholmsbänken framstälda förslag om en förändring i redaktionen af ifrågavarande paragraf, så är jag visserligen öfvertygad, att hans förslag innebär ett mera exakt uttryck af hvad Utskottet åsyftat. Men då Första Kammaren redan antagit paragrafen oförändrad, anser jag det icke vara skäl, att denna Kammare fattar ett annat beslut, helst andemeningen i begge förslagen är densamma.

Herr Rubenson: Då, såsom herrarne nyss hört, Första Kammaren, antagligen i följd af den vid denna tid af Riksdagen i den Kammaren likasom här rådande kroniska förskräckelsen för gemensamma voteringar, bifallit Stats-Utskottets förslag oförändradt, och jag således icke har den ringaste utsigt att vinna det syfte, som jag med mitt ändringsyrkande sökte uppnå, får jag återtaga detta mitt yrkande och, i likhet med flera föregående talare, anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Då man här så allmänt ropar på proposition, tyckes det som om man kommit till den öfvertygelse, att det väl icke låter sig göra att prata bort den brist, som öfverläggningen gäller, och då jag äfven har en sådan öfvertygelse, skall jag söka att fatta mig så kort som möjligt. Jag hade eljest icke tänkt yttra mig i denna fråga, men såsom ledamot af Stats-Utskottets riksgäldsafdelning begärde jag ordet med anledning af de direkta förfrågningar, som här framstälts om anledningen, hvarför riksgäldsafdelningen dröjt så länge att för Riksdagen anmäla bristens befintlighet. Ehuru jag för min del icke har mycket att i saken upplysa, ty frågan om dröjsmålet kunde säkerligen bättre besvaras i Första Kammaren, får jag till en början erkänna, att jag icke egentligen egnat denna fråga någon närmare uppmärksamhet, emedan jag under hela Riksdagen varit af den tanke, att frågan icke för närvarande vore i behof deraf, det vill säga att jag icke trott, att den ifrågasatta upplåningen skulle behöfva ega rum förrän vid en kommande Riksdag. Det var först under den senaste delen af Riksdagen man började egna frågan någon större uppmärksamhet, och detta i följd af de beslut, som fattats om upplånande af betydliga belopp att användas dels i ändamål att af Riksdagen sjelf utlånas och dels till inköpande af jernvägar och dylikt, hvilket allt naturligtvis måste öka statens behof af medel att fullgöra sin skyldighet att betala ränta och annuiteter. Dessutom var det äfven en annan omständighet, som inverkade på saken, nemligen Bevillnings-Utskottets sätt att behandla Kongl. Maj:ts förslag om förhöjd bränvinsskatt och förhöjda tullar på åtskilliga artiklar. Det lider väl icke något tvifvel, att ju icke, genom Bevillnings-Utskottets förfarande att till slutet af Riksdagen uppskjuta denna fråga, statsverket gått förlustigt högst betydliga belopp. Ty om Kongl. Maj:ts proposition i ämnet genast företagits till behandling, så hade Statskontoret redan för det nu löpande året haft att påräkna en högst betydlig större inkomst och dess behof

af kassaförstärkning hade följaktligen blifvit vida mindre än hvad nu blir förhållandet, sedan man så länge uppskjutit frågan om förhöjning i vissa tullsatser och i bränvinstillverkningsafgiften. Detta är, efter min tanke, skälet hvarföre riksgäldsafdelningen dröjt så länge och som varit orsaken till denna framställning.

Som af en anteckning vid betänkandet inhemtas, har jag icke deltagit i denna frågas slutliga behandling inom Utskottet, enär jag då var upptagen af mina göromål såsom bankofullmäktig. För min del ber jag dock att få uttala, att jag anser det vara temligen likgiltigt, om Kammaren nu bifaller Utskottets hemställan eller afslår densamma. Jag tror nemligen, att något behof för Riksgäldskontoret att upptaga lån icke skall uppstå åtminstone före den tid, då nästa Riksdag kommer att sammanträda; enligt min mening kan nemligen Riksgäldskontoret till dess reda sig med de medel, som kontoret nu har disponibla. Nu kan visserligen någon invända, att det är bättre att vi nu i slutet af Riksdagen klarera den här obehagliga affären, än att nästa Riksdag genast i början skulle mötas af en så obehaglig fråga, och att vi derföre nu böra anmoda riksgäldsfullmäktige att genom utsläppande af obligationer fylla behofvet. För min del skulle jag dock icke se något ondt deruti, att Riksdagen genast från början finge taga itu med en sådan fråga, ty på det sättet kunde man möjligen få en liten hämsko på de många äfventyrliga förslagen om inköpande af jernvägar och dylikt, som man kanske eljest vid nästa Riksdag har att emotse. Men att nästa Riksdag kommer ifrån saken lär väl icke vara någon möjlighet, så vidt jag kan se.

Här har äfven mycket talats om, hvem som skulle rå för de svårigheter, hvari vi nu befinna oss. Ja, i det fallet lär det väl icke kunna nekas, att vi litet hvar bära skulden. Visserligen har jag för min del reserverat mig och reserverat mig många gånger mot Stats-Utskottets beslut att ständigt tillstyrka nya utgifter. Men äfven om dessa mina reservationer vunnit bifall, så hade ändå måhända några förlägenheter uppstått, så vi lära väl icke hafva någon annan att skylla på, än oss sjelfva.

Äfven har man anmärkt, att här icke föreligger något uttalande från Statskontoret och att det vore möjligt att Statskontoret, om fullmäktige frågat, kunnat återbetala penningarne. För min del anser jag dock icke, att fullmäktige haft något skäl att fråga Statskontoret, om det hade några penningar undangömda; ty jag är öfvertygad, att Kongl. Maj:t icke bemyndigat Statskontoret att från Riksgäldskontoret uttaga förskotter, innan visadt blifvit, att Statskontoret deraf vore i verkligt behof. Jag försökte för några dagar sedan genomdrifva, att vi åtminstone skulle göra ett försök att föröka statsverkets grundfond. Jag trodde nemligen, att de medel, som inflyta genom försäljning af kronan tillhöriga mindre hemman, lämpligast kunde användas till detta ändamål. Det hade alltid varit något att börja med, och i samma mån försäljningen utsträcktes, hade grundfondens tillgångar förökats. Nu har visserligen Riksdagen medgifvit en utsträckt försäljning af dylika lägenheter, men på samma gång har man i likhet med 1874 års riksdag beslutat, att de inflytande köpeskillingsbeloppen skola användas till inköp af mark, tjenlig till skogsbörd, det vill säga man skall sälja

egendom, af hvilken man haft någon, om än liten, inkomst, för att lägga sig till en annan, för hvilken man endast får vidkännas utgifter. Jag har velat nämna detta för att dermed hafva uttalat en önskan, att Kongl. Maj:ts regering måtte till nästa Riksdag inkomma med förslag, att de medel, som inflyta genom försäljning af mindre hemman, må användas till förstärkande af statsverkets grundfond.

Till sist ber jag att få konstatera ett faktum, som visserligen förefallit mig till en viss grad besynnerligt, men som dock synes utvisa, att jag icke hade så alldeles orätt, då jag för några dagar sedan, när det var fråga om att anskaffa medel till åtskilliga ändamål, föreslog, att detta skulle ske genom upplåning inom landet. Men då svarades mig från nästan alla håll, och deribland äfven från riksgäldsfullmäktige, att inom landet finnas inga penningar, utan vi måste åter vända oss till utlandet med begäran om lån. Men nu deremot säga både Utskottet och riksgäldsfullmäktige, att nog fins det penningar inom landet och dem skola vi nu taga i anspråk. Sålunda, när det var fråga att motverka min reservation mot Stats-Utskottets betänkande N:o 46, då hette det, att det går icke an att inom landet låna upp penningar, som skola försträckas åt de enskilda bankerna, de blifva alldeles för dyra för dem, som egentligen skola betala dem; men nu, då det är fråga om att låna för statens eget behof, då blir ett inhemskt lån icke för dyrt, ty naturligtvis har staten bättre råd att betala hög ränta än de enskilda bankerna. Nog förefaller det mig förvånande, att åsigterna kunnat på så kort tid förändras.

I fråga om hvad Kammaren skall besluta med anledning af det föreliggande betänkandet, så har jag redan förklarat, att jag anser det alldeles likgiltigt, om Kammaren afslår eller bifaller Utskottets hemställan.

Herr Statsrådet Forssell:

Herr Åke Andersson: Det har icke varit många gånger under mitt kamratskap med Herr Abraham Rundbäck, som jag kunnat instämma i hans uttalade åsigter; men denna gång vill jag gifva till känna, att jag till alla delar gillar hans anmärkningar derom, att denna fråga framkommit först vid Riksdagens slut och att icke Statskontoret, som frågan egentligen rörer, deröfver blifvit hördt. Herr Per Nilsson i Espö ville, om jag icke hörde orätt, lägga hela skulden till dröjsmålet på Stats-Utskottet; och deruti torde han till en del hafva rätt. Men jag vågar säga, att det egentligen är privatbanksintresset i förening med jernvägsbolagens målsmän äfvensom de stora sågverkens och trävaruexportörernes banerförare, som genom Stats-Utskottet, eller kanske rättare genom dess ordförande, varit dertill orsaken. Ty hade denna fråga kommit till Riksdagens kännedom innan de 30 millionerna rullade bort till deras fördel, så skulle, enligt mitt förmenande, frågan derom tagit en annan vändning. Kanske hade då dessa 12 à 13 millioner kronor frånbragits och bättre garantier anskaffats för återbekommande af återstoden. Nu komma säkert äfven de otrafikerade jernvägarne att göra anspråk på understöd; och då få vi se, huru det går. Emellertid har det lyckats kompromissen, om hvil-

ken förut så mycket talats, att få sin vilja genomförd till befordrande af enskilda fördelar på det allmännas bekostnad. Och man får väl låta sig nöja dermed, huru påkostande det än må vara.

Jag instämmer för öfrigt med Herr Hæggström och beklagar, att frågan framlagts i Riksdagens tolfte timme. Detta kan nog vara ett sätt att »lura bönder»; men jag vågar säga, att här är det flere än de egentlige bönderne, som blifvit lurade. Under sådana förhållanden kan jag icke annat än yrka afslag å den af Utskottet tillstyrkta förändringen af den föreliggande paragrafen. Jag tror icke, att det är någon fara uti att den förblifver sådan den är.

Häruti förenade sig Herr *Olof Andersson* i Lyckorna.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf propositioner, i öfverensstämmelse med de gjorda yrkandena, dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på antagande af Herr Olof Jonssons förslag, att nämnda hemställan måtte bifallas med ändring i den af Utskottet använda motivering, dels jemväl på afslag; och fann Herr Talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes och företogs, sedan till kontraproposition antagits yrkandet på afslag, enligt en nu uppsatt voteringsproposition, lydande sålunda:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemstält i utlåtandet N:o 63,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, beslutat att den nuvarande lydelsen af 43 § i Riksgäldskontorets reglemente skall bibehållas oförändrad.

Röstsedlarne sammanräknades samt visade 90 ja mot 37 nej; i följd hvaraf Utskottets hemställan bifallits.

§ 3.

Efter föredragning af Herr *A. W. Wigardts* på bordet hvilande ansökan om ledighet från riksdagsgöromålen under 8 dagar från den 17 innevarande månad, blef denna ansökan bifallen.

§ 4.

Föredrogs och biföllos Stats-Utskottets nedannämnda utlåtande och memorial:

N:o 64, angående anvisande på Riksgäldskontoret af tre utaf innevarande Riksdag beviljade anslag till statens jernvägar; och

N:o 65, angående den under innevarande riksdag verkstälda statsreglering.

§ 5.

Till bordläggning anmäldes:

Stats-Utskottets memorial N:o 66, med förslag till återstående stadganden i det nya reglementet för Riksgäldskontoret; samt

Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 20, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummas utgörande.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 10 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.

Måndagen den 19 Maj.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 12 i denna månad.

§ 2.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets memorial N:o 66, med förslag till återstående stadganden i det nya reglementet för Riksgäldskontoret.

§ 3.

Föredrogs och bifölls Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 20, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummas utgörande.

§ 4.

Föredrogos och godkändes nedannämnda förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelser, nemligen:

af *Stats-Utskottet:*

N:o 46, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Sjunde hufvudtitel;

N:o 47, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Åttonde hufvudtitel;

N:o 48, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Nionde hufvudtitel; och

N:o 71, angående upprättadt nytt reglemente för Riksgäldskontoret;

af *Banko-Utskottet:*

N:o 68, med reglemente för Riksbankens styrelse och förvaltning; samt

af *Sammansatta Stats- och Banko-Utskottet:*

N:o 70, om ändringar i Kongl. förordningarne den 26 April 1861 angående en allmän hypoteksbank samt angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända.

Äfvenledes godkändes *Banko-Utskottets* förslag till Riksdagens skrifvelse, N:o 69, till Fullmäktige i Riksbanken med öfverlemnande af bankoreglementet.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes Stats-Utskottets memorial N:o 67, angående nya riksstaten.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $^1/_2$ 2 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Tisdagen den 20 Maj.

Kl. 1 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 13 innevarande Maj.

§ 2.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets memorial N:o 67, angående nya riksstaten.

§ 3.

Föredrogos och godkändes nedannämnda förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelser, nemligen:

af *Stats-Utskottet:*

N:o 59, i anledning af Riksdagens år 1878 församlade Revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1876;

N:o 60, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående indragning af fyra länsmansboställen inom Jönköpings och Malmöhus län;

N:o 61, i anledning af väckt motion om öfverlemnande till Museibiblioteket i Göteborg af en del utaf Konung Carl XV:s enskilda, af staten inköpta boksamling;

N:o 62, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående upplåtelse åt Qvibille församling från förra landshöfdingebostället Biskopstorp N:o 1 af ett till tomtplats och planteringsland för en småbarns- och slöjdskola erforderligt jordområde;

N:o 63, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående eftergift af den jordeboksränta, som enligt Kongl. kungörelsen den 9 Juni 1871 bör hemman och lägenheter i vissa bergslager påföras;

N:o 64, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition i fråga om afsättande till kronopark af indragna ryttmästarebostället Kolleberga N:is 1 och 2;

N:o 65, i anledning af såväl Kongl. Maj:ts nådiga propositioner som ock enskilda motionärers framställningar i fråga om eftergift af Kronans rätt till danaarf;

N:o 66, i anledning af väckta motioner om försäljning af vissa Kronan tillhöriga hemman och lägenheter;

N:o 67, angående beräkningen af statsverkets inkomster; och

N:o 72, med ny riksstat;

samt af *Bevillnings-Utskottet:*

N:o 73, angående en särskild tilläggsbevillning såsom bidrag till betäckande af den å statsregleringen för år 1878 uppkomna brist;

N:o 74, angående allmänna bevillningen; och

N:o 75, angående stämpelpappersafgiften.

§ 4.

Föredrogos och godkändes Riksdagens Kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet:

N:o 20, angående särskild tilläggsbevillning såsom bidrag till betäckande af den å statsregleringen för år 1878 uppkomna brist;

N:o 21, angående ändring i gällande stadganden om hemmansklyfning och jordafsöndring;

N:o 22, angående förändrad lagstiftning om skilnad i trolofning och äktenskap;

N:o 23, angående förändrade lagstadganden beträffande förfallolöst uteblifvande af part eller vittne;

N:o 24, angående lag om dikning och annan afledning af vatten;

N:o 25, angående revision af gällande förlagsförfattningar samt medgifvande af rätt till underpant i lös egendom åt alla näringar; och

N:is 26—32, angående statsregleringen.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag.

§ 6.

På framställning af Herr vice Talmannen *Wijk* beslöts, att de Kammarens protokoll, som vid Riksdagens slut återstode ojusterade, skulle, på sätt vid föregående riksdagar iakttagits, justeras af Stockholms stads riksdagsmän inom Kammaren, äfvensom af de Kammarens ledamöter, som voro fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret; skolande om tiden för denna justering såväl bemälde ledamöter särskildt underrättas, som jemväl tillkännagifvanden införas i hufvudstadens dagliga tidningar.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $^1/_4$ 2 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Tisdagen den 20 Maj.

Kl. 8 e. m.

Fortsattes det på middagen hållna sammanträde; hvarvid, under Herr vice Talmannens ledning, följande Riksdagens kanslis förslag till paragrafer i riksdagsbeslutet föredrogos och godkändes, nemligen:

N:o 33, angående statsregleringen;

N:o 34, angående tillsättande af en skatteregleringskomité;

N:o 35, angående aflåtna underdåniga skrifvelser i frågor rörande den allmänna hushållningen m. m.;

N:o 36, angående statsregleringen;

N:o 37, angående statsregleringen;

N:o 38, angående allmänna bevillningen;

N:o 39, angående stämpelpappersafgiften; och

N:o 40, angående ändringar i Kongl. förordningen den 26 April 1861 om en allmän hypoteksbank m. m.

Kammarens ledamöter åtskildes klockan $^1/_2$ 9 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Onsdagen den 21 Maj.

Kl. $^1/_2$ 12 på dagen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 14 i denna månad.

§ 2.

Kammarens ledamöter, som af Kongl. Maj:t blifvit kallade att denna dag, efter bevistad gudstjenst i Storkyrkan, infinna sig å Riksalen, der Riksdagen komme att afslutas, afgingo nu till nämnda kyrka, för att åhöra riksdagspredikan. Efter gudstjenstens slut begåfvo sig Kamrarnes ledamöter till Rikssalen, hvarest, sedan till Hans Excellens Herr Statsministern blifvit aflemnadt Riksdagens svar å Kongl. Maj:ts till nästlidne års riksdag aflemnade framställning om ändring i 1 § 10 mom. och 4 § 4 mom. Tryckfrihetsförordningen, samt Kamrarnes underdåniga välönskningar derefter blifvit inför konungatronen af Herrar Talmän framförda, äfvensom Chefen för Kongl. Civildepartementet uppläst riksdagsbeslutet, Herr Statsministern, å Hans Maj:t Konungens höga vägnar, förklarade Riksdagen var afslutad.

Sedan derefter Herr Talmannen och Kammarens ledamöter återkommit till Kammarens samlingsrum, begärdes ordet af

Herr vice Talmannen Wijk, som yttrade:

Jag tager mig friheten föreslå, att de ord, hvarmed Herr Grefven och Talmannen för tronen framfört Kammarens underdåniga vördnad, måtte, med hans begifvande, varda i Kammarens protokoll intagna.

Med bifall till detta förslag, beslöt Kammaren, att Herr Talmannens ifrågavarande yttrande skulle här införas; lydande detsamma sålunda:

»Andra Kammaren anhåller med undersåtlig vördnad och tillgifvenhet att få vid tronen nedlägga uttryck af dess välönskan för Konung och Konungahus».

Herr Talmannen tog derefter afsked af Kammarens ledamöter i följande ordalag:

»Mine herrar af Andra Kammaren.

Sedan våra gemensamma arbeten nu hunnit afslutas, tillåter jag mig till Eder, mine herrar, hembära min upprigtiga tacksamhet för

det förtroende och den välvilja, jag i rikt mått fått af Eder åtnjuta under den tid, jag haft äran leda Kammarens öfverläggningar.

Med ett hjertligt farväl tillönskar jag Eder, mine herrar, lycka i hemmets trefnad och anhåller vördsammast att ständigt få vara innesluten i Eder vänskap.

Gud bevare Konungen och beskydde fosterlandet!»

Härpå svarade Grefve Sparre:

Å Kammarens vägnar tillåter jag mig i egenskap af dess äldste ledamot att för Eder, Herr Grefve och Talman, frambära uttrycken af Kammarens erkänsla för de förnyade prof på det lugn, som tillkännagifver kraft, den förmåga, som förstummar tadlet, och en välvilja, som vinner allas hjertan, prof, som Ni under handläggningen af våra öfverläggningar ånyo visat. Under tider sådana som de närvarande, och det är möjligt att än bekymmersammare förestå, värderar man mer än någonsin dessa egenskaper. Och det är med afseende härpå som vi säga Eder ett varmt tack och ett förtröstansfullt välkommen åter!

Herr Talmannen och Kammarens ledamöter utbytte derefter afskedshelsningar och åtskildes.

In fidem

H. A. Kolmodin.

Onsdagen den 28 Maj.

Kl. 1/2 3 e. m.

Jemlikt Kammarens beslut den 20 innevarande månad, hade Stockholms stads riksdagsmän inom Kammaren äfvensom de Kammarens ledamöter, hvilka voro fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret, blifvit anmodade att denna dag sammanträda i Kammarens kanslirum för att justera de protokoll, hvilka, då sistlidne riksdag afslutades, voro ojusterade, hvarjemte till underrättelse för öfrige ledamöter af Kammaren, som uppehölle sig i hufvudstaden, tillkännagifvande om detta sammanträde blifvit i de dagliga tidningarne infördt; och hade med anledning häraf tillstädeskommit:

Herr Sjöberg,
» Ericsson,
» Rubenson,
» Gilljam,
» Björn,
» Lindmark,
» Themptander,
» Åbergsson,
Friherre Stackelberg och
» Nordenfalk,

i hvilkas närvaro protokollen för den 15—21 Maj upplästes och godkändes; hvarefter sammanträdet upplöstes.

In fidem

H. A. Kolmodin.